

RIET IS ZO ALLEEN....

DOOR C.B. BLEI-STRIJBOSS

Riet is zo alleen . . .

door

C. B. Blei-Strijbos

Geïllustreerd door **M. Bosch van Drakestein**

Derde druk

W. D. Meinema N.V. - Delft

Dan vertrouwt ze hem zachtjes een geheimpje toe (zie blz. 6).

Zie je die woonwagens staan, daar heel dicht bij elkaar? Dat is nou het woonwagenkamp. Het ligt een heel stuk uit het dorp, en een heel eind van de stad. Zo is het altijd al geweest, zo zal het misschien altijd blijven. De mensen die er wonen zijn dat wel gewend. Vreemden komen er haast niet. Wat zouden ze er ook moeten doen? Ze zouden alleen hun schoenen maar vuil maken. Zie je wel hoe nat het er nu is? Dat komt door de regen, die valt al dagen lang. En triest en eenzaam zakken sommige wagens wat scheef, met hun ene wiel steeds dieper de modder in. Maar als het droog is halen de bewoners hun wagens er wel uit.

In een van de wagens ligt een meisje. Ze tuurt met grote ogen voor zich uit. Ze heeft de hele nacht haast niet geslapen. Dat kon ze niet. Iedere keer moest ze denken aan de volgende dag. Daar ziet ze tegenop, meer dan ze zeggen kan. „Bah, kwam die dag maar nooit, dan –” „Riet, tijd!”

Verschrikt schiet Riet van Duin overeind. „Ja,” steunt ze zacht „ik kom.” Langzaam duwt ze zich op haar ellebogen omhoog. Boven haar hoofd is een raampje. Ze trekt even het gordijntje opzij. „Regen, nog steeds. Ook dat nog.” Bibberend glijdt ze uit haar bed. Ze begint zich langzaam aan te kleden. Daar staat ze nu, in de schemerig verlichte wagen. Dan loopt ze naar de deur en doet hem open. De wind slaat naar binnen. Haar haren wapperen dooreen.

Binnen roept vaders stem: „Kind, doe die deur toch dicht. Het tocht!”

Dan pas is het of Riet goed wakker wordt. Nadat ze de

deur achter zich gesloten heeft, daalt ze met snelle pas het trapje af. Daar gaat ze, over het nog stille kamp-terrein. Ze steekt het dwars over. Haar haren fladderen in de wind. Maar Riet let er nu niet meer op. Regelrecht loopt ze door.

Vanuit de modder komt ze op een smalle weg. 't Is maar een klein stukje. Dan kan ze niet verder, hier staat ze voor het weiland. Maar, hier hoeft ze ook niet verder, kijk iemand heeft haar al gezien. Bles! Bij de eerste stappen van Riet had hij zijn oren al gespist. Nee, hij vergiste zich niet. Toen was hij in een draf naar het grote hek gelopen. Daar staat hij nu. Zijn hoofd steekt er zo ver mogelijk overheen.

In de ogen van Riet beginnen twee lichtjes te stralen. Ze opent het hek. Dan slaat ze haar beide armen om de nek van het paard. „Dag Bles, dag, hier ben ik weer.” En Bles hinnikt blij. Hij is altijd blij als hij Riet weer ziet.

De handen van Riet strelen door de zachte manen, over de zachte neus. Dan vertrouwt ze hem zachtjes een geheimpje toe. Ze fluistert het zachtjes in zijn oor: „Ik heb vakantie van school, weet je wel? Dat heb ik je eigenlijk gisteren ook al verteld.

En nu moet ik met vader langs de deuren, om te vragen of er nog iets te slijpen is. Dat vind ik niets leuk, Bles, dat weet jij wel. Maar als jij erbij bent, dan is het toch een beetje anders.

Jij vindt het ook niet leuk om voor een wagen gespannen te worden, met zo'n ijzeren staaf in je mond, hè? Jij zou liever hier in de wei blijven. En dát kon óók niet. Gelukkig maar, hè Bles, dat we tenminste samen zijn. Er de hele dag sámen op uit.

Vanavond, als we klaar zijn, dan breng ik je weer naar de wei. Dan zal ik je warme lichaam eerst afdrogen, anders vat je kou. Nou, kom maar Bles. Vader wacht, anders duurt het te lang!”

Even later heeft Riet Bles voor de oude scharensleepwagen gespannen. Dan gaat ze vader waarschuwen: „Kom maar vader, we zijn klaar.” En zo is dan de eerste werkdag weer begonnen.

2

Riet en haar Bles

Daar gaan ze, vader en Riet, het smalle wegje af. De enige toegangsweg tot het woonwagenkamp. Langzaam rijden ze de nieuwe werkdag tegemoet. Achter hun rug staat hun woonwagen, scheefgezakt in de modder.

Even kijkt Riet om. Ze ziet het. Het is een triest gezicht. „Ach,” hoopt Riet, „ging nu maar even het gordijntje van onze wagen opzij. Keek moeder ons maar even achterna!” Riet zucht. Ze blijft nog even kijken, maar het gordijntje zit dicht. Het hangt stil voor de beslagen ruit.

„Vroeger,” denkt Riet, „vroeger deed moeder dat wel. Toen was alles veel zonniger. Toen leefden de twee broertjes nog en moeder lachte met hen en praatte dan zó blij. Ja, toen zwaaide moeder ook altijd. Dan deed ze dat gordijntje wél opzij. Maar op een dag toen zijn de beide broertjes ziek geworden. Ze stierven, nog diezelfde week.

O – Riet weet het nog precies. Sinds die tijd is alles anders geworden. Moeder lacht niet meer. Ze heeft geen zin meer in haar werk. Ze zit uren aan de tafel en tuurt almaar voor zich uit. En nu – vandaag – nu ligt ze zelfs nog op bed.

„Moeder heeft nog geen woord tegen vader en mij gezegd,” denkt Riet bij zichzelf. Er komen grote dikke tranen in haar ogen. Haastig draait ze zich van hun woonwagen terug en tuurt voor zich uit op de weg.

„Niet huilen,” denkt ze. „Niet huilen. Voor vader mag dat niet en ook niet voor mijzelf.”

In een draf loopt Bles voort. De kar rammelt en kraakt. Voorop de wagen zitten vader en Riet. In hun hand een boterham. Die heeft vader klaar gemaakt. Tussen hen in klotst wat koude thee in een grote fles. Om beurten nemen ze een slok. Langs hen heen zoeven de auto's voorbij. Het valt hun niet meer op. Rustig rijden ze voort. In de handen van Riet rusten de teugels van Bles. Zo is ze toch met hem verbonden.

Na een poosje slaan ze een hoek om. Dan komen de huizen van een dorp. Nu is het met de rust gedaan. „Vooruit Riet, bel aan.” Riet is al weg. Vader had het niet hoeven te zeggen. Ze loopt over de lange laan en komt bij de voordeur van het eerste huis. Dáár belt ze aan. Stil, voetstappen. Een gezicht voor het ruitje, het klikken van het slot en een deur, die langzaam op een kier open gaat. Een paar vragende ogen van een vrouw zien haar aan.

„Is er nog iets te slijpen?”

Een stilte valt. De vrouw kijkt bedenkelijk. Ze vertrouwt het niet. „Je weet tenslotte nooit wat ze met je goeie spullen uitspoken,” denk ze vast! En langzaam schudt ze haar hoofd heen en weer. „Nee, vandaag niet.”

„Hebt u dan misschien wat oude lompen?” probeert Riet nog.

Maar langzaam maar zeker gaat de deur alweer dicht. Riet druipt af. Nog even kijkt ze om. Ze ziet de vrouw gluren door het ruitje in de deur. Extra sloffend, zonder dat het nodig is, gaat ze dan over het stille pad. Ze schudt met haar hoofd naar vader. Eigenlijk is dat niet nodig want hij heeft immers al lang gezien, dat er geen werk voor hem is.

Vóór Bles langs loopt ze nu om de wagen heen. Ze

aait hem even over de zachte neus. „Daar gaan we dan maar weer,” zegt ze zacht. En voordat ze op de bok geklommen is, trekt vader de teugels al strak, geeft hij een lichte tik met de zweep over Bles' magere rug.

„Dat is de eerste,” mompelt Riet binnensmonds. Háár schuld, had ze maar op moeten schieten, had ze de zweep maar over moeten nemen. En met een lichte plof zet ze zich voorop de bok. Dan rijdt ze weer naast vader voort. Vijftig meter verder ligt het volgende huis. Dan begint het vragen opnieuw. En vader wacht. Het duurt deze morgen extra lang voordat de eerste klant zich meldt. Vaders gezicht wordt al somber en lang. Hij voelt zo geen spanning meer in z'n werk. Als iedereen nee zal blijven zeggen, weet Riet wel hoe dat gaat. Dan is er op 't laatst niets meer met vader te beginnen. Dan houdt hij de zweep, en Riet zal die niet meer van hem over kunnen nemen, omdat hij dat niet wil. En iedere keer als er aan een deur „nee” wordt geschud, zal de zweep kletsen over de rug van Bles. Kwam er nu maar een klant!

Hijgend en steeds natter van de druilende regen haast Riet zich de tuinhekjes binnen. Dan staat ze ongeduldig te trappelen voor de dichte deur. Als ze dan weer geen werk gevonden heeft, loopt ze snel naar de wagen terug. Maar als er wérk is, dan loopt ze dubbel zo hard. Dan houdt ze het mes of de schaar al van verre omhoog. En vader klimt dan alvast van zijn wagen af. Hij trapt dan met z'n voet het grote wiel aan. Als hij het werkstukje dan nog maar net in zijn handen heeft, houdt hij het al tegen het grote draaiende wiel. Dan schieten de vonken eraf. Zo is het weer goed!

Nu zijn ze de alleenstaande huisjes voorbij. Ze rijden een smalle dorpsstraat binnen. Hier leunen de huizen dicht tegen elkaar. Hier zijn ook geen voortuintjes waar Riet eerst door heen moet lopen. Ze belt nu huis aan huis. Ergens stapt ze ook een grote winkel binnen.

Terwijl ze wacht, gluurt ze nieuwsgierig rond. Even later staat ze met een grote schaar op straat. Weer een werkstuk voor vader. Weer zet het wiel zich in beweging en trapt vaders voet op en neer, op en neer.

Het houdt op met zachtjes regenen. Het giet! Riet rilt in haar dunne jas. Ze voelt, dat hij zelfs aan de binnenkant nat geworden is.

Ze zijn het dorp nu bijna door. Alleen nog vier huisjes aan de rechterkant. Eén ervan is een café.

„Ga maar mee” beduidt vader met zijn hoofd. Ook hij laat nu de wagen in de steek. Hij gaat Riet voor door de smalle deur. Ze komen in een donkere ruimte. Riet kan in het begin haast niets zien. Eerst moeten haar ogen wennen. Dan pas ziet ze de hoge lange toonbank. Er staat een hele rij hoge, houten krukken voor. Op een paar er van zitten enkele mannen. Ze hebben een hoog glas voor zich staan, met een schuimende inhoud. Bier, weet Riet. Achter de krukken staat een aantal tafeltjes met wat stoelen er rondom heen. Vader kruipt bij die mannen op een hoge kruk. Riet zelf gaat aan een van de tafeltjes zitten.

Een dikke man, achter de toonbank, bedient een glimmende koffiekant. Toen de deur van zijn zaakje opening was hij daar even mee opgehouden en had hij het tweetal met spiedende ogen aangekeken. – Wat moet dat stel hier? Nu ze zitten, schenkt hij weer verder uit de grote, glimmende kan.

Vader wacht niet tot hij klaar is, maar zegt alvast: „Ja, geef ons ook maar zo'n kop vol.”

De man knikt. Schuift vader een kop vol over de toonbank toe. Loopt dan om de toonbank heen naar Riet. „Zo, kijk es hier, twee koffie.” En met een blik over zijn schouder naar buiten voegt hij er aan toe: „'t Is niets gedaan hè, met dit weer.”

„Hondeweer,” beaamt vader. „En geen mens die iets te slijpen heeft.”

De mannen op de andere krukken mengen zich nu ook in het gesprek. „Je kunt beter op een andere manier je boterham verdienen,” zegt de één.

„Ik zou ook niet voelen voor zo'n baantje,” zegt de ander.

Vader zegt daar maar niets op terug. Hij heeft dat al vaker gehoord. „Mag ik hier m'n boterham opeten?” vraagt hij aan de eigenaar.

Deze knikt. Zolang er niet veel mensen in de zaak zijn, vindt hij dat wel goed.

Dan haalt vader een pakje boterhammen uit zijn zak. Gooit Riet een ander pakje toe. En in een hoekje aan haar tafeltje zet Riet haar tanden in de eerste boterham. Daarna in de tweede, verder gaat ze niet. Met een kort „dag” verlaat ze even later de donkere zaak.

De man achter de toonbank kijkt haar na. Hij schudt even zijn bolle hoofd heen en weer. Ook vader en de andere mannen kijken. Ze zien haar gaan. Een klein stukje over de smalle stoep. Dan langs de wagen met de oude scharensliiep. Langs het paard, en daar blijft ze aan de voorkant staan. Ze strijkt Bles over zijn zachte neus. Fluistert hem enkele woordjes toe.

Bles kijkt haar aan. Hij draait zijn hoofd opzij, trekt zijn bovenlip omhoog. Zijn grote gele tanden komen vrij. Dan trekt Riet haar hand terug. „Wacht maar,” zegt ze, „ik weet wel wat je bedoelt. „Je bent een slimmerd, hoor!” Ze steekt haar hand in haar linkerzak. Ritselend komt er een pakje te voorschijn. Haar pakje met brood. Ze vouwt het papier open, haalt er een boterham uit. „Hier, die is voor jou, slimme raker!”

De lippen van Bles plooiën zich om het brood. De boterham komt in zijn mond. 't Gaat niet makkelijk, zo met dat bit nog in z'n mond, maar 't gaat toch. Riet kijkt toe. Haar hand kriebelt intussen zacht door zijn manen. Haar hoofd buigt zich een beetje opzij. Haar

ogen stralen zacht. Het is, of ze nu zelf van de boterham geniet, of ze zelf de boterham proeft. Dit moment van samenzijn met Bles, dat laat ze zich door geen mens ontnemen, ook door de regen niet, al wordt ze nog zo nat.

Maar binnen, in het café – oh, als ze dát had geweten!

3

Een verleidelijk aanbod

De mannen in het café hebben Riet nagekeken. Toen zagen ze ook het paard. Het magere lichtbruine paard. Dan keert de ene man zich naar de vader van Riet: „Kun je autorijden, ik bedoel, heb je ook een rijbewijs?” Riets vader knikt. Hij kijkt de man vragend aan. Waar wil deze man met zijn vraag heen?

De ogen van de man lichten op. Ze kijken slim. Hij komt langzaam van de hoge kruk af. Z'n ene hand in z'n zak. Z'n andere hand plat vooruit. „Nou man,” zegt hij, „dan kan ik je aan een autootje helpen, waar je je leven lang plezier van kunt hebben. Waarom zou je je werk doen met zo'n oud afgedankt paard, in de stromende regen? Als je voor die oude scharensliiep van je een autootje zet, dan gaat het veel harder. Jij zit lekker droog, en wie doet je wat? Loop maar eens mee naar achteren, hier, opzij van het huis. Ik wilde het net in de krant te koop aanbieden, maar als 't je wat lijkt . . .”

Riets vader trekt een bedenkelijk gezicht. Een auto voor zijn wagen? Nee, een gek idee is het niet, maar, het geld? Hij zou het paard kunnen verkopen, dan heeft hij geld, en dan . . .

„Kom maar eens mee, opzij van het huis,” herhaalt de man. En Riets vader loopt mee, 't gaat als vanzelf. Achter de man aan, zijn handen in z'n zakken, ver-

laat hij het donkere vertrek. Hij volgt hem door de smalle deur.

Dáár, opzij van het huis staat een kleine zwarte auto met glimmende wielen. Zo te zien geen gek wagentje. En er binnen in . . . Voordat hij het weet, zit hij naast de man achter het stuur, kijkt hij toe.

De man laat zien hoe goed alles nog wel werkt. En de prijs valt mee. Zó laag klinkt het bedrag! Dát had hij niet verwacht. Alleen: hij hééft nog geen geld!

Maar de man weet wel raad. Hij wil dit zwarte wagentje zo gauw mogelijk kwijt. Als er iemand zou komen, die er veel verstand van had, dan zou hij zelfs déze prijs niet genoemd hebben. 't Karretje is niet veel meer waard.

„Weet je wat,” zegt hij, „ik zal dit wagentje veertien dagen voor je vasthouden. Omdat jij het bent hoor, anders zou ik daar niet aan beginnen. Ik kan het tenslotte aan iedereen kwijt. En doe jij dan intussen je best om dat magere paard kwijt te raken. Daarna betaal je me de prijs in één keer, en dan zijn we overal van af. Hier is m'n adres.” Hij geeft Riets vader een klein wit vierkant briefje waar hij naam en adres op heeft ingevuld. „Denk er aan, veertien dagen,” zegt hij nog, „langer niet.”

Van Duin neemt het kaartje aan. Hij stopt het in de binnenzak van z'n natte jas. Hij is het nog niet helemaal met zichzelf eens. Moet hij het doen? 't Paard verkopen, en een autootje er voor in de plaats nemen?

De man ziet de rimpels boven de ogen van Van Duin. Hij hoopt toch maar echt dat de koop doorgaat. „'t Is niet duur, hoor,” zegt hij nog. „Je kunt er naar informeren!”

Van Duin lacht flets. „Ja, ja,” denkt hij bij zichzelf, „'k zal weleens zien!” Maar dat zegt hij niet. Achter de man loopt hij weer mee naar het donkere café. Daar krijgt hij zijn tweede kop koffie, door de vreemde man

betaald. En hun gesprek gaat daar binnen voort.

Buiten heeft Riet Bles bij de teugels gepakt. Ze loopt met hem de laatste drie huisjes voorbij. Daar staat ze buiten het dorp. Daar is een frisse rand groen gras, hier kan Bles eten. Ze bindt de teugels losjes met een knoop vast aan een van de bomen van de wagen. – Zó, eet maar, nu kan het nog, straks gaan we weer verder. Zelf leunt ze tegen de oude kar. Ze kan nu niet gaan zitten in dat natte gras, maar het deert haar niet. Als Bles maar eten heeft. Haar goede, trouwe Bles.

Arme Riet, als ze het wist . . .

Pas laat in de middag keren vader en Riet naar huis terug. Zwijgend zitten ze naast elkaar op de hoge bok. Het is gelukkig droog geworden. Een enkele zonnestraal dringt zich tussen de wolken door tevoorschijn. Glinsterend ligt de gladde asfaltweg tussen de groene bermen. Het lijkt wel of de aarde schoongewassen is. De kleuren zijn mooier, frisser dan eerst. Al het stof is verdwenen.

Riet kijkt neer op de brede rug van Bles. Af en toe loopt er een diepe rilling door hem heen. Dat doet hij vaker, weet Riet. Dat komt omdat hij zo nat is geweest, dan lopen de straaltjes regenwater langs hem heen naar beneden. Dat kriebelt zo. „Wacht maar, ouwe jongen,” denkt ze bij zichzelf. „Als we maar eenmaal thuisgekomen zijn, dan maak ik je wel goed droog. Nog even geduld, hoor!”

Het kamp komt in zicht. Als Riet over de lange gladde weg tuurt kan ze in de verte de eerste wagens al zien staan. Bles merkt het ook. Hij gaat vanzelf een beetje harder lopen. Nu moeten ze voorzichtig doen bij het oversteken. Ze rijden op de rechterkant van de weg en ze moeten helemaal over de drukke linkerhelft heen, om de toegangsweg naar het kamp te bereiken. Maar Riet heeft het vaker gedaan. Rustig wacht ze langs de

kant van de weg. Dan, als het even wat rustiger is, steekt ze haar hand uit. Een licht trekken aan de teugels, een zacht klikken met de tong, en daar gaan ze weer, over het linkergedeelte van de grote weg. Ze rijden de smalle oprijlaan op, de laatste meters gaan ze in een lichte draf.

Bij het afdakje, aan het begin van het kamp, houden ze halt. Riet springt eerst van de bok. Ze pakt twee zware planken van de wagen af. Die heeft ze vandaag gevonden. Nu gooit ze ze naast elkaar op de modderige plaats. Ziezo, nu kan de wagen er op.

Voldaan loopt Riet even later met Bles aan haar hand. „Zo jongen, we zijn klaar, nu maar vlug naar de wei.” Maar voordat ze het hoofdstel ophangt bij de paal aan het hek, wrijft ze eerst met een jute zak over de vochtige rug van Bles. Nu kan het vocht niet meer kriebelen, daar zal ze wel voor zorgen. Dan pas zwaait ze met een groot gebaar het hek open. „Tot ziens maar weer, ouwe Bles!”

Als Riet het kampterrein opkomt, zuigen haar schoenen vast in de modderige bodem. Het terrein is er niet beter op geworden. De kinderen die er spelen zien er zwart en vies uit. Ze scheppen met een oude lepel de modder in een pan, brengen het een eindje verder, gieten de pan leeg, lopen terug en beginnen opnieuw. Maar als ze Riet zien is het afgelopen met hun spel. „Ha Riet, kom je met ons spelen?” Vijf groezelige gezichtjes kijken verlangend naar haar op. Vijf paar knuistjes zijn naar haar uitgestrekt.

Waar is nu de moeheid, die Riet bekroop? Weg, verdwenen. Wie zou er niet willen spelen, als het zo dringend wordt gevraagd? Maar 't kan niet, weet Riet. „Eerst even naar binnen,” zegt ze gauw, en ze probeert zich los te maken. Het lukt. Hard hollend gaat ze er vandoor. Ze loopt snel de treden van hun kleine trapje op en opent met een flinke ruk de houten deur.

Bij het fonteintje staat moeder, een pan in haar hand. Verstoord kijkt ze om. „Kan dat niet een beetje zachter?” bijt ze bits.

Weg is opeens Riets opgewektheid. Daar is de moeheid weer. Als een blok valt het op haar schouders, bij deze bitse woorden. Heeft ze dáárvoor de hele dag gewerkt? Ze heeft de deur nog in haar handen. Even weifelt ze. Zal ze . . . ?

Maar moeder heeft al gezien, dat ze weer naar buiten wil. „Hier blijven. Eerst eten.”

Dan trekt Riet de deur met een klap achter zich dicht. Toe dan maar. Ze heeft toch eigenlijk ook wel honger. Ze trekt het kastje boven het gootsteentje open. Haalt er drie diepe borden uit, zet die met een plof op tafel. Het groezelige zeiltje ónder de borden ligt nog vol kruimels van vanmorgen. Het deert haar niet. Uit een bak in de la vist ze drie lepels en vorken.

Moeder legt het deksel van de pan in de gootsteen neer. Schept op ieder bord een grote lepel andijvie. Ze haalt de pan weer weg en zet er een volgende pan voor in de plaats. Een grote lepel brengt een paar aardappels naar boven. Nog eens, en nog eens. Nu wat jus, en de maaltijd kan beginnen. En bij dat alles spreken ze geen woord. Er is niemand die er zijn best voor doet. Ze lijken wel een stel varkens bij een voedertrog. En toch: dit zijn mensen. Is het dan niet nog veel erger?

Na de afwas holt Riet de wagen weer uit. Het benauwt haar, meer dan ze zeggen kan. Buiten wordt ze met gejuich begroet. Ze doet mee tikkertje, als een veel jonger kind. Nu kan ze weer uitgelaten zijn, en blij. En ook de kleintjes genieten van het spel, hun oogjes tintelen, hun toetjes stralen verrukt.

Op de trapjes van hun wagen zitten de oudere kampbewoners en kijken toe. Ouwe Gijs heeft z'n pijp gepakt, en vader repareert z'n klomp. Dikke Mien straalt vergenoegd, haar handen in haar zij. Er is nu geen ge-

jengel, geen gehuil. Iedereen is in een vrolijke stemming.

Iedereen? Ach nee – Riet mist haar moeder. Die zal wel weer binnen zitten te huilen. Hè, wat naar is dat toch, dat moeder zo is . . .

Langzaam is de zon in het westen gedaald. Het wordt al wat donker en fris. De trapjes raken leeg. De meesten gaan vroeg naar bed. Morgen is het weer vroeg dag.

Een eenzaam figuurtje loopt het paadje af, in de richting van de wei. Een jong meisje buigt zich over het hek heen, voorover naar het paard. „Ik ga nu ook slapen,” fluistert ze dan zacht, „maar morgen kom ik weer.” Dan loopt ze langzaam het wegje af, het kamp weer in. Terug naar haar eigen wagen. En Bles kijkt haar na, met grote glanzende ogen.

4

Die arme Riet

Het is een stralende dag. De aarde trilt onder de warme zonnestralen. De mensen genieten ervan. Het is zondag, niemand hoeft aan het werk. Een paar gezinnen van het kamp zijn er op uit gegaan. Ook buurman Jans. Hij heeft z'n auto volgeladen met z'n vrouw, z'n kinderen en een heleboel extra spulletjes. Ze willen naar het strand. Bovenop de bagage worden nog gauw een paar opgerolde badpakken neergelegd. Die waren ze zowat vergeten, en ze willen toch ook zwemmen in zee!

Riet kijkt het troepje lachend na. Ze leunt tegen de wand van hun woonwagen. Op het trapje zit vader, hij kijkt ook. Ziezo, het portier van de auto klapt dicht. De familie zit erin. De motor begint te ronken en met een lichte schok zet de wagen zich in beweging. Uitbundig zwaaiend rijden ze het kampterrein af, een dichte stofwolk achterlatend.

Stil kijken vader en Riet hen na, zien hen het weggetje afrijden en de grote weg opdraaien. Dan zegt vader op eens: „Zo rijden wij over een poosje ook.”

Stille verbazing bij Riet. Wat bedoelt vader? Gaan zij ook binnenkort een auto kopen?

Maar vader ziet haar niet. Zijn ogen turen ver voor zich uit. Dan zegt hij dromerig voor zich heen: „Als ik nu maar een goede prijs kan krijgen voor Bles . . .”

De open, vragende ogen van Riet trekken zich samen tot twee donkere spleetjes. „Wat?” stoot ze uit. Haar mond blijft half open. Ze kijkt angstig, iets vermoedend. Ze verroert zich niet.

Vader haalt uit de binnenzak van zijn jas een klein wit vierkant briefje. „Ja, 'k heb een bof gehad, in dat kroegje van dat dorp, je weet wel, van de week, toen het zo goot. Daar was toevallig iemand die z'n auto verkoopt voor een heel zacht prijsje. 'k Had hem meteen wel kunnen meenemen, maar 'k had geen geld. Die kerel houdt hem nu voor me vast. Morgen laat ik Bles weghalen voor de paardenmarkt. Ik hoop een aardig centje voor hem te krijgen. En dan . . .”

Rustig staat vader op. Niet van plan verder nog iets te vertellen. Hij is niet gewend zijn plannen eerst aan een ander te vertellen. Dat hij het nu toch heeft gedaan, is eigenlijk maar zo heel toevallig gekomen. Langzaam gaat hij het trapje af. Wandelt wat verder door het stoffige zand.

Het is of Riet droomt, een nare akelige droom. Haar lichaam is verstijfd. Langzaam maar zeker dringt nu ieder woord van vader tot haar door. Iéder woord, maar 't gaat om dat éne feit: Bles, haar Bles wordt . . . Ze wil het woord niet nazeggen, dat vreselijke niet na-denken. Bles, dat kán niet, dat mág niet, ze zal . . . In machteloze woede knijpt ze haar beide handen tot vuisten. Bijt haar tanden haast stuk op elkaar. Er is een donkere schittering in haar ogen gekomen. Vader – ze zal –

Plotseling springt ze op van het houten trapje. Ze loopt met een paar driftige grote stappen naar vader toe. Ze staat nu vlak vóór hem. Haar boze gezicht naar hem opgeheven, haar wilde haren fladderend in de wind. Dan klinkt haar stem onbeheerst hard over het stille kamp: „Je mag niet, . . . Bles, . . . je mag niet, hij is van mij, hij . . .” Ze kan niet meer praten. Een snik welt op in haar keel, haar ogen schieten vol tranen. En ze móet, ze wil het zeggen. Maar inplaats van woorden komt er alleen nog maar een krampachtige snik. Riets hoofd buigt zich naar beneden. Haar schouders hangen slap. Daar staat ze nu. Ze zou wel door de grond willen zinken, weg willen kruipen, voor al dat vreselijke, dat komen gaat.

Langzaam zetten haar voeten zich in beweging. Langzaam loopt ze tussen de andere wagens door, langs het smalle afdakje waar hun wagen staat. Ze slentert over de stille weg in de richting van de wei. Het gaat als vanzelf. Voordat ze het weet, staat ze bij het houten hek. Ze maakt het los en even later staat ze in de wei.

Verbaasd en blij komt Bles aangelopen. Hij hinnikt al van ver. Hij had haar nog niet verwacht. Dan pas snikt Riet het uit. Met rauwe, angstige snikken. Haar lichaam schokt, haar gezicht wordt nat. Haar hoofd steunt tegen het warme lichaam van het paard. En terwijl ze zo klein is, heel even maar, woelen de zachte lippen van Bles over haar rug. Warren ze door haar piekerige haar. Wat heeft zijn ,baasje' toch?

Die nacht komt er van slapen niets. Om en om gooit Riet zich in haar smalle bed. Angstig staren haar ogen naar boven. Morgen, o morgen! Van moeder heeft ze geen steun ontvangen. Hoe zou die ook? Heeft die al niet genoeg aan zichzelf? Als vader wat wil, dan doet hij het maar. Dan zoekt hij het zelf maar uit. En vader zoekt het wel uit . . . Riet weet het. O, ze haat alle

auto's op de hele wereld. Waren er maar niet van zulke akelige, stomme dingen. Nu kost het haar haar Bles. En ze kan er niets tegen doen, o, helemaal niets. Kon ze zelf alvast maar geld verdienen, veel geld. Dan zou zij het paard van vader kopen, al kostte het haar ook de dubbele prijs. Maar ze kan niet, ze is immers pas twaalf! Kon ze maar weglopen, samen met Bles. In gedachten verlaat ze op haar tenen de stille woonwagen. Vader en moeder slapen al. Het kamp is al donker. Er is niemand die het merkt. Zachtjes loopt ze tussen de woonwagens door en komt ze op de smalle weg. Daar hangt het hoofdstel aan de paal. En Bles kijkt met z'n grote bruine ogen naar haar. Hij hinnikt zacht. Maar Riet legt gauw haar hand op zijn hals. „Stil maar jongen, we gaan weg. We gaan er samen vandoor. Er is niemand die ons kan tegenhouden. Niemand hoor!” Even later neemt ze zwijgend het paard bij de teugels. Voert ze hem mee over de stille weg. De hoeven alleen zijn hoorbaar. Ze klikken op de straat. O, als niemand hen nu maar hoort. Wacht, ze zal een paar zakken om zijn voeten doen. Met een paar touwen bindt ze ze stevig vast. Zo, nu kan ze het kamp voorbij. Niemand kan hen meer horen. En er is niemand die hen ziet. Zachtjes trekken ze samen verder, over de stille, smalle weg. Maar aan het eind daarvan, daar is de hoek, daar begint de grote weg. Moet ze dan naar links of naar rechts?

Naar wie moet ze dan toe, wie zal er voor haar zorgen? Nee, hier staan haar gedachten stil, ze kan niet verder denken. Ze kan immers nergens heen! Met wijd open ogen blijft ze liggen staren in haar eigen bed. De slaap wil maar niet komen.

Na een poosje komt ze zachtjes overeind. Ze schuift het gordijntje van het kleine raampje opzij. Ze poetst het beslagen ruitje schoon met de achterkant van haar hand. Buiten is het donker. Alleen in de wagen van dikke Mien brandt nog een klein lichtje. Die kan zeker ook

niet slapen. En daarachter, in de wei, daar staat Bles. Zou hij wél slapen? Ach, Bles weet er gelukkig nog niets van. Stel je voor, Bles bij een andere baas. In een andere wei, een andere stal. Maar Bles zal háár óók missen, dat weet ze zeker. Arme Bles! Achter haar rug hoort ze vader zacht snurken. En moeders ademhaling gaat daar tussendoor, zacht en regelmatig. Met een zucht laat ze zich even later weer achterover vallen in het kussen. O, morgen!

5

Naar de markt

Er rijdt een veewagen het smalle wegje op. Riet ziet hem niet, ze slaapt. Eindelijk, tegen de morgen, is de slaap gekomen. Nu dringt er geen geluid tot haar door. Haar witte gezichtje, met verwarde haren, rust op het groezelige kussen.

Met piepende remmen staat de wagen stil. Een man zwaait het portier open en klautert naar beneden. Hij gooit het portier weer dicht en slentert met rustige stappen het kampterrein op.

„Morgen,” groet hij tegen oude Gijs, die voor zijn wagen zit, „waar woont Van Duin?”

Ouwe Gijs knikt met zijn hoofd schuin naar achteren. Wijst met zijn duim over zijn schouder naar de deur. De man loopt door. Dan loopt hij in één, twee treden het trapje op. Bonst met zijn vuist op de deur en roept hard: „Van Duin, hier ben ik voor 't paard.”

Met een schok wordt Riet wakker. Ze kijkt verwilderd om zich een. Droomt ze? Haar hart bonst als ze met wijdopen ogen in haar bed overeind komt. Dan hoort ze vader. Hij loopt naar de deur, doet hem open, en roept: „Ja, 'k kom d'r an!”

Als een haas is Riet overeind, grijpt haar kleren van de plank. Na een paar minuten is ze aangekleed, ongewassen, maar klaar om te gaan.

Weer zwaait de deur van de kleine woonwagen open. Bovenaan de trap ziet Riet het al. Vader en de man lopen ginds, verderop, in de richting van Bles. Rennend gaat ze hen achterna, tussen de wagens door, langs het afdakje met de scharensliëp, het wegje op. Dan komt ze, gelijk met de mannen, bij het hek.

Ze ziet de grote bruine ogen van Bles op haar gericht. Het is alsof hij zeggen wil: „Wat moet dat allemaal op de vroege morgen?” Zijn hoofd is over het hek. Het buigt zich naar Riets gezicht.

Zacht strelend glijdt Riets hand over de harige neus, langs de zachte lippen. En dan komt er nóg een hand naar de zachte neus, de hand van de vreemde man. En Riet weet het: „Vanaf dit moment is Bles niet meer van mij alleen.” Nog eenmaal doet Riet nu het hoofdstel aan, nog eenmaal voert ze Bles mee aan de teugels over het wegje, langs de veewagen, dan houden ze halt. De vreemde man laat de hele achterkant van de veewagen naar beneden zakken, die kant ligt nu schuin omhoog, van de weg, naar de wagen. Riet kijkt de wagen in. Nog meer paarden staan daar. Wel vier misschien, of vijf.

Dan neemt de man Bles van haar over, zelf loopt hij de wagen alvast in. En achter Bles staat vader. Hij zwaait met zijn beide armen. „Hu,” roept hij, en harder nog: „Hu!” Dan stommelen de hoeven over de plank. De man springt handig opzij. Bles komt de wagen in, met grote, onrustige ogen. Netjes wordt hij neergezet, naast de andere dieren, op een rij. De man springt de wagen weer uit, de achterkant wordt omhooggeklapt. De grendels gaan er op.

„Zie zo,” zegt de man, „rijden maar. Ik mag hier wel achteruitgaan, want anders kom ik dit smalle wegje

niet meer af." Al pratend loopt hij om de wagen heen, pakt hij de portierknop in zijn hand, zwaait hij de deur weer open.

Opeens doet vader een paar stappen naar voren. „Zeg, mag ik alvast gelijk met je mee?"

„Welja," zegt de man, „ga d'r maar in." Al gezeten op zijn hoge bank schuift hij door naar de andere kant. Daar maakt hij het portier open. En vader klimt naar boven.

„En ik dan?" roept Riet, „en ik?" Maar de motor ronkt al, de wagen zet zich in beweging, rijdt langzaam achteruit. En achterin de wagen stommelen de paardehoeven op de houten bodem.

Met een bleek gezichtje staat Riet op de stille weg. „Nee," roept het in haar, „nee, nee." Dan beginnen haar benen te bibberen, het is net alsof ze geen stap zal kunnen doen en haar tanden klapperen zo raar. Als in een mist ziet ze de wagen steeds kleiner en kleiner worden. Nu is hij bij de grote weg. Daar draait hij, naar links. En dan . . .

Nu rijdt hij in volle vaart naar Utrecht toe. Maandag, paardenmarkt. „O Bles!"

Eindelijk draait Riet zich om. Ze loopt in de richting van het kamp. Doelloos, verslagen. Haar voeten sloffen over de weg. Even nog draait ze onder het afdakje bij de scharensliiep. Nou heeft ze nog wel planken onder de wagen gelegd, dat Bles niet zo hard zal hoeven te trekken. En nu . . . 't is helemaal niet meer nodig. Wat is er eigenlijk nog wél nodig, nu Bles vertrokken is? Het lijkt wel, alsof alles rondom Riet weggefallen is. En moeder dan? En vader? Ach, die hebben immers genoeg aan zichzelf, daar hoeft ze toch immers niet voor te zorgen? Daar krijgt ze toch immers ook geen liefde van!

Plotseling wordt Riet opgeschrikt door moeders felle

Het is een heel karwei.

stem: „Riet, kom eens hier, wat loop je daar te hangen. D'r staat een heel grote was. Vooruit, doe ook eens wat voor je moeder. Je hoeft vandaag immers toch niet met vader mee!”

Langzaam komt Riet het trapje op, gaat de wagen weer in. Op het gas staat een grote teil met wasgoed. Het stoomt. De hele wagen is er vochtig van en nat. Die grote teil moet naar de pomp worden gedragen, aan de kant van het terrein. Dan moet alle wasgoed uitgewrongen worden, en moet de teil volgepompt worden met schoon, fris water. Ieder stukje moet er dan in worden gespoeld. Riet weet het wel.

Anders vindt ze het ook nooit zo erg. Maar nu lijkt het wel of ze twee linker handen heeft. Haar gedachten zijn er niet bij, die zijn op de markt. Hoe zou het gaan met Bles? Waar zou hij terecht komen? Zou die baas wel vriendelijk voor hem zijn?

Maar moeder onderbreekt die gedachten weer. „Pak beet,” zegt ze ruw.

Riet pakt de wasketel nu vast aan de ene kant, moeder neemt hem aan de andere. Dan tillen ze hem samen van het hoge gasstel af. Samen brengen ze hem naar beneden. Het is een heel karwei. Onderweg moeten ze hem een paar keer neerzetten, zo zwaar is hij! Maar ze komen bij de pomp, ze halen het toch.

Dan zet moeder de teil neer. Ze laat Riet met de was alleen. Riet weet het verder wel. Moeder let niet meer op haar.

Langzaam pompt Riet enkele slagen koud water over het hete sop, anders kan ze de was er niet uitwringen, dan verbrandt ze haar handen! Zo gaat het wel. Op en neer zwingelt de pomp. Heen en weer trekken Riets gedachten. Van de markt naar de pomp, van de pomp naar de markt.

Achter Riet zijn meer mensen op het terrein; ze merkt het niet. Kinderen dansen en springen om haar heen.

Het zegt haar niets. Van de markt naar de pomp, van de pomp naar de markt.

Een auto rijdt het smalle wegje op. Hij hobbelt langzaam over het terrein. Het portier zwaait open. Buurman Jans komt eruit. Zijn gezicht glimt van genoegen. Hij staat 's maandags altijd op de goederenmarkt. Hij verkoopt daar lappen stof en dergelijke dingen. Vandaag gaan de zaken goed, daarom kijkt hij zo blij. Een rol dure wollen stof is zelfs al helemaal leeg verkocht en de dag is nog niet half om. Dat belooft veel goeds! Hij heeft tegen zijn buurman op de markt gezegd: „Toe, ik heb thuis nog zo'n rol stof. Pas jij nou even op mijn kraam, dan ga ik hem even halen. Het is jammer om hier de halve dag te staan en mijn kansen voorbij te laten gaan.”

En de buurman wilde dat wel. Natuurlijk, Jans is de kwaadste niet: als er iets is, kan je altijd bij hem terecht, dat weet hij wel.

„Toe maar,” heeft hij gezegd. En buurman Jans heeft z'n auto gestart en is nu hier het kampterrein opgereden. Terwijl Riet spoelt, ziet ze dat wel, maar 't verbaast haar niet. Ze denkt helemaal niet: „Wat doet buurman Jans hier?” Haar handen gaan rustig door in het warme water, tussen de natte was. Maar opeens . . .

Buurman Jans draagt een grote rol stof de auto in, stapt dan voorin achter het stuur. De motor start. Dan begrijpt ze. Het flitst door haar heen: „Buurman Jans gaat ook naar Utrecht toe. Wel naar de stoffenmarkt, maar hij komt in de stad. Als ik nu eens . . .”

Ze rent bij de pomp vandaan. Ze laat haar was in de steek. Haar druipende handen veegt ze af aan haar jurk. Ze schiet vooruit. „Buurman Jans!” Haar enkels zwikken op het hobbelige terrein. Ze valt haast op haar neus, maar ze komt er toch. Ze loopt mee met de wagen. Ze bedelt met een smekende stem: „Buurman Jans, mag ik mee?”

Buurman Jans vindt het best. Natuurlijk, als ze dat wil. „Stap maar in. Wil je ook naar de markt?”

Riet knikt. Ze wil verder niets vertellen, niemand hoeft het te weten. En buurman Jans hoeft ook niet te weten dat ze naar een andere markt gaat dan hij. Dat doet er toch immers niet toe. Rustig zit ze naast hem op de bank, haar ogen staan ernstig. Ze rijden samen het weggetje af. Zo komen ze op de grote brede weg. Daar gaan ze! Bij de pomp staat nog de was, maar er is geen mens, die daar meer aan denkt.

6

Dwalend door de stad

In de stad is het een drukte van belang. Ze kunnen haast niet doorrijden. Ze moeten aansluiten achter een lange rij auto's. Het lijkt wel of die auto's voortkruipen, of er niemand is, die haast heeft. Riet zit te wippen op haar bank, maar ze wil het niet laten merken. Buurman Jans hoeft er niets van te weten, en vader ook niet. Als ze alleen Bles nog maar even ziet, als ze alleen maar kan ontdekken wie hem koopt, dan is deze dag voor haar goed.

Aan wat moeder zal zeggen als ze straks thuis komt, denkt ze niet. En hoe ze op de paardenmarkt moet komen, weet ze nog niet. Dat zal ze allemaal nog wel zien.

Bij een rood stoplicht staat de auto ineens met een schok stil. Riet schiet vooruit met haar hoofd tegen de ruit. Even wordt het zwart voor haar ogen, zo hard kwam de klap aan.

Buurman Jans schrikt ervan. Hij had gedacht dat hij nog wel gauw zou kunnen door rijden, toen het licht oranje was, maar het schoot onverwachts op rood.

Geschrokken kijkt hij opzij. „Heeft het zeer gedaan, Riet?”

Riet schudt van nee, maar Jans vertrouwt het niet zo erg. Riet ziet zo bleek. Of zag ze dat zo net al? Maar veel tijd heeft hij niet om op Riet te letten, achter hem beginnen de auto's te toeteren. Het stoplicht is weer groen en hij heeft het niet eens gemerkt.

Vlug brengt hij de wagen in beweging. Als hij even later stopt bij de markt, is hij alles alweer vergeten. Dan denkt hij alleen nog maar aan zijn kraam met de lappen stof. Aan de dure rol, die hij achterin heeft gelegd en die hij misschien nog zal kunnen verkopen. Zijn gezicht wordt weer blij.

Hij springt de wagen uit. „Nou Riet,” zegt hij dan, „jij gaat hier zeker een beetje rondkijken, hè? Denk eraan dat je in de buurt bent als de markt afgelopen is, hoor. Dan kun je weer mee naar huis rijden.”

Riet knikt. Ze blijft helemaal niet op de markt, maar dat zegt ze niet. Ze wil ook nog helemaal niet naar huis. Even nog loopt ze met buurman Jans mee als die zijn auto heeft weggezet en hij zijn weg zoekt tussen de kraampjes door, dan gaat ze links af. Daar is het begin van de markt. Dat ze die richting uitgaat is dus niets bijzonders. Riet is hier wel vaker geweest en buurman Jans weet dat wel.

Nog even steken ze hun hand op, dan zijn ze uit elkaars gezicht verdwenen.

De zon straalt. Zij kaatst terug op het lichte linnen van de kraampjes, maar Riet merkt het niet. Er lopen ontzettend veel mensen op de markt, dát merkt Riet wel. Ze zou ze wel allemaal voorbij willen rennen. Ze moet zo vlug mogelijk aan de uitgang zien te komen, maar ze schiet maar niet op.

De mensen slenteren voor haar voeten. Af en toe, als er voor haar een paar meter vrij is, zet ze het even op een holletje. Even later moet ze zich weer aan het

tempo van de andere mensen aanpassen. Soms denkt ze, dat ze kan opschieten, en dan gaat er juist iemand naar de kant, naar een kraampje, om daar even rond te kijken. Riet moet al haar aandacht bij het lopen houden, anders botst ze zo tegen iemand op. Maar het einde komt in zicht. Als ze ver voor zich uit kijkt ziet ze de laatste kraampjes al.

Hoe moet ze nu verder? Naar links, naar rechts? Ze weet het niet. Eén ding weet ze wel, dat het al laat geworden is, en dat ze moet zien zo snel mogelijk op de paardenmarkt te komen.

Bij het laatste kraampje schiet Riet naar de kant. Ze buigt zich over de goederen heen, haar gezicht opgeheven naar een wat oudere vrouw. „Weet u ook waar de paardenmarkt is?”

De vrouw haalt haar schouders op. Wat zegt dat kind, de paardenmarkt? Achterdochtig kijkt ze van Riet naar haar goederen, van haar goederen naar Riet. Is het een smoesje van dit kind? Wil ze iets weghalen misschien? Snel schudt ze met haar hoofd, er haastig aan toevoegend: „Nee, dat zou ik niet precies kunnen zeggen hoor.” Gelijk begint ze wat doosjes, die een beetje verschoven zijn, weer recht te leggen. Het is alsof ze zeggen wil: „Je moet niet zo dicht bij m'n waren komen, dat vertrouw ik niet.”

Maar Riet let niet verder op de vrouw. De paardenmarkt, wie zou haar die kunnen wijzen?

Een kraampje terug staat een man schoenen te verkopen. Hij heeft de vraag van Riet gehoord. Hij ziet haar nu staan, peinzend, een beetje beteuterd. Haar dunne zomerjurkje ziet er zo groezelig, zo gekreukt uit. „Waar zou dat meisje vandaan komen,” denkt hij bij zichzelf, „en waarom wil dat kind naar de paardenmarkt?”

Rustig overhandigt hij zijn klant even later het pakje schoenen en geeft haar geld terug. Verder ziet hij nog

geen kopers bij zijn kraam. Dan komt hij er langzaam achter vandaan, loopt op zijn gemak naar Riet toe, zijn handen in de zakken, een geruite pet op zijn hoofd. „Zo,” zegt hij tegen Riet, „wou jij naar de paardenmarkt? Wat moet jij daar doen? Wil je soms een paard kopen daar?”

Riet weet niet goed wat ze zeggen moet. De man is wel vriendelijk, maar toch . . . Ze hoeft hem toch alles niet te vertellen, als ze wil weten waar de paardenmarkt is? Ze draait zich om, van plan om door te lopen.

Zo heeft de man het nou ook weer niet bedoeld. „Nou vooruit, kom maar hier,” zegt hij, „dan zal ik je hem wel wijzen.” Hij loopt een paar stappen vooruit, voorbij het laatste kraampje. „Kijk,” zegt hij, „zie je daar die brug, hier recht vooruit?”

Riet komt vlak naast hem staan, tuurt langs zijn uitgestrekte arm. Dan knikt ze.

„Nou,” gaat de man verder, „die moet je over, en dan loop je recht door, om het verkeersplein heen, steeds maar rechthoekig, tot je bij een tunnel komt. Daar gaat de trein overheen, maar jij gaat er onderdoor. Dan buig je met de weg mee naar links, dat wijst zich vanzelf, en dan is het de eerste zijweg aan je linkerhand. Als je eenmaal op die weg gekomen bent zie je het vanzelf. Begrepen?”

Langzaam gaat Riets hoofd op en neer. Ze weet niet zo goed of ze het allemaal begrepen heeft. Ze moet maar eens zien. Maar de man knikt haar bemoedigend toe. Dat betekent zoiets als: „Je vindt het wel hoor, en anders vraag je het nog maar eens een keer.”

Riet gaat op weg. De brug over, heeft de man gezegd. Dat is eenvoudig. Dan het verkeersplein oversteken. Dat is ook niet zo moeilijk, het is alleen erg druk. Het valt niet mee: al die auto's en fietsen! Plotseling, terwijl ze net stapje voor stapje de rijweg is opgegaan, hoort ze achter zich een barse stem:

„Hé, wat moet dat daar, kom jij eens hier!”

Verschrikt kijkt Riet om. Een agent. De zon schijnt op zijn witte pet, maar zijn gezicht staat zo boos! Hij loopt met een paar grote stappen de drukke rijweg op. Hij pakt Riet bij haar kraag. „Mee, ben je helemaal mal, je zou de grootste ongelukken maken!” Hij trekt haar mee terug naar de veilige stoep.

Enkele mensen kijken toe, Riet ziet het niet. Bedremmeld staat ze naast de boze agent met z'n harde stem. Maar de stem wordt zachter als hij naast Riet staat. Hij buigt zich over Riet heen. „Weet je niet, dat dit een heel gevaarlijk plein is?” vraagt hij dan. „Weet je niet, dat je dit plein helemaal niet zo maar mag oversteken? Heb je wel eens gehoord van een zebrapad?”

Langzaam gaat het hoofd van Riet op en neer. Ze heeft er wel eens over gehoord, maar ze komt zo weinig in de stad. Ze heeft zo'n pad niet dagelijks nodig, en in een dorp is zo'n pad er niet, daar is het verkeer ook niet zo druk.

De agent begrijpt het wel. „Jij komt hier zeker niet vandaan, hè?” vraagt hij dan.

Riet schudt langzaam van nee.

„En waar moet je dan naar toe, hier in de grote stad?” Moet Riet het nu wéér zeggen? Dan zal die agent natuurlijk ook vragen: „En wat moet je daar dan wel doen?” Schichtig kijkt ze naar boven. De agent kijkt haar nog steeds vragend aan. Ze kan er niet onderuit, ze moet het wel vertellen. „Naar de paardenmarkt,” zegt ze dan zacht.

De agent trekt z'n wenkbrauwen omhoog. Van dit meisje snapt hij niet veel. Maar gelukkig voor Riet gaat hij er niet verder op in. „Nou,” zegt hij dan, „dan zal ik je vertellen hoe je moet oversteken, anders kom je in een ziekenhuis terecht. Kom maar mee.”

Hij legt z'n grote hand op Riets smalle schouder. Hij voert haar mee, een eindje verder op de stoep. „Kijk,

zie je wel, dat wit gestreepte pad, dat moet je hebben als je de weg oversteekt. Wacht even, eerst kijken of er niets aankomt. Zo, kom nou maar mee."

Samen met de agent gaat Riet het gestreepte pad op. De hand van de agent rust nog steeds op Riets schouder. Het geeft haar een veilig gevoel. Dan zijn ze op de stoep aan de overkant. Nu wijst de agent naar links. „Kijk, die richting moet je op. Daar is weer zo'n zebra-pad, daar moet je ook nog overheen. En dan de linkerkant van de weg aanhouden. Dáár rechtsaf, dat is een lange laan, daar is de paardenmarkt. Ga maar, er komt niets aan, ik zal even blijven kijken."

Riet loopt weg. Ze vergeet te bedanken. Ze loopt nu in haar eentje over het zebra-pad. De agent kijkt haar na. Zo'n meisje toch! Hij schudt zijn hoofd.

Riet loopt verder. Tot aan de overkant op de stoep, dan kijkt ze even om. Zou de agent er nog staan? Zou hij nog op haar letten? Met een kleur draait ze even later schichtig haar hoofd weer terug. Hij staat er nog! Ze zet het op een hollen. Ze blijft aan de linkerkant van de weg. Ze moet nu vlak bij de markt gekomen zijn, vlak bij Bles. Ze kan geen minuut meer wachten. Steeds harder holt ze door. Hoe zou Bles daar staan? En vader, zou die vlak bij Bles zijn? Hoe gaat zoiets eigenlijk in zijn werk? Riet weet het niet. Ze heeft immers nog nooit zoiets meegemaakt.

Opeens holt ze niet meer. Haar gedachten nemen haar helemaal in beslag. Als . . . als Bles nu al eens verkocht zal zijn? Het is vast al laat, het kan best. Dan is hij misschien al weggehaald. Dan kan ze hem niet eens meer zien. Dan . . . maar ze schudt haar hoofd heen en weer. Niet aan denken, zover is het immers nog niet. Weer gaat ze in looppas vooruit. Tot waar een weg linksaf gaat. Hier moet het dus ergens zijn, maar waar?

Het ziet er allemaal vreemd voor haar uit. Grote gebouwen links en rechts. En een hele rij auto's en

fietsers op de middenweg. Is een paardenmarkt zoiets als een goederenmarkt? Staan de paarden daar ook allemaal onder witte tentzeilen?

Speurend kijkt ze in de verte, maar ze kan niets ontdekken, dat op een paardenmarkt lijkt. De grote gebouwen, links en rechts, staren haar aan. Het is net alsof ze willen zeggen: „Wat zit er nou achter onze muren? Je mag drie keer raden.” Aan de overkant van de straat ziet ze opeens de ingang van zo'n groot gebouw. Er staat een soldaat voor met een geweer op zijn rug. Moet ze daar langs? Zo naar binnen?

Even nog kijkt ze om zich heen, steekt dan de straat over, keurig netjes over het zebrapad, zoals ze het zojuist heeft geleerd. Nu nog een twintig meter recht vooruit, en ze staat bij de ingang, vlakbij die soldaat.

Riet gluurt langs hem heen de ingang in. Achter een poort ziet ze een groot plein. Daar zijn een heleboel soldaten. Willen die ook naar de paardenmarkt? Altijd en denkend loopt Riet door. Bijna is ze de soldaat gepasseerd. Hij roept haar toe: „Hé, zus, waar moet dat naar toe?”

Opeens kijken meer soldaten de kant van Riet op. Ze wordt er verlegen van. „Ik moet naar de paardenmarkt,” zegt ze dan zacht.

Om haar heen klinkt een daverend gelach. „Ha, ha,” joelt er één, „dat loopt daar heel brutaal de poort binnen van een soldatenkazerne, en dat zegt dan dat ze naar de paardenmarkt moet. Ha, ha, ik kom niet meer bij!” De soldaat buigt zich lachend en gierend voorover en slaat met zijn handen op zijn knieën.

Maar de soldaat met het geweer lacht niet. Tenminste, niet hardop. Hij heeft de wacht. Hij moet opletten of er geen mensen de poort in- en uitgaan die er niets te maken hebben. Daarom draagt hij ook een geweer. En als je wacht hebt, dan mag je niet lachen, dan moet je alleen maar opletten, anders krijg je straf.

Dáárom lacht hij niet. Maar zijn ogen twinkelen. „Nee zus,” zegt hij, „hier is een soldatenhuis, een kazerne. Daarginds, verderop aan deze kant, daar is de markt. Loop maar recht door. Je hoeft niet te vragen, want je kunt het zo wel zien.” De soldaat draait zich om en wandelt weg, voor de grote poort heen en weer.

Riet draait zich ook om. Ze ziet nog net hoe de soldaat, die de wacht heeft, een knipoogje geeft aan een andere soldaat. Alsof hij wil zeggen: „Zo'n kind toch.” Maar dat kan Riet niets schelen. Ginds is de markt. Ze moet er nu vlakbij zijn.

7

Verkocht

Stap voor stap komt Riet dichterbij haar doel: de paardenmarkt. Zou Bles er nog zijn? Soms is het alsof haar voeten niet meer vooruit willen: als Bles er eens niet meer is? Op andere momenten zou ze wel willen rennen, om toch maar gauw te weten waar ze aan toe is. Het duurt allemaal zo lang.

Uit een zijstraat van rechts komt een grote veewagen. Boven in de houten achterbak zitten smalle sleuven. Er staan paarden in. Ze ziet maar een heel klein stukje van hun hoofd, het bovenste gedeelte, maar ze ziet het toch. Zou Bles daar bij zijn? Maar het hoeft toch niet, misschien zijn er op zo'n markt wel twintig of dertig paarden die moeten worden verkocht. Wie weet!

Nu kan ze niet meer langzaam lopen. Ze zet het op een draf. Ze rent de huizen voorbij. Dan, rechts, de eerste zijstraat. Daar kwam de wagen uit, dat heeft ze gezien. Hier moet het dus zijn. Maar: 't is geen smalle straat, 't is een heel groot plein. Er staan zeker wel vijftig vee-

wagens op, en kijk, daar in de verte . . . paarden! Wel een stuk of twintig, daar moet Bles dus zijn! Zonder verder op te letten rent ze over het grote plein.

Een chauffeur in een grote veewagen moet met knarsende remmen voor Riet stoppen, zó plotseling vliegt ze voor de wagen langs. De man achter het stuur moppert, maar Riet merkt het niet eens. Daar! Paarden! Ze staan op een brede verhoging, bij enkele staat een man, andere staan alleen, vastgebonden aan een ijzeren haak. Riet rent langs de verhoging. Daarginds zal wel een trapje zijn. Maar ze ziet geen trapje. Dan klautert ze zo wel naar boven, 't is maar een meter hoog, dat kan ze best. Hè, een diepe zucht, ze is boven.

Nou goed kijken. Ze vergeet helemaal, dat vader hier ook wel eens op zou kunnen staan en dat ze zich eigenlijk niet had willen laten zien. Haar ogen turen en zoeken. Bles! Aan iets anders denkt ze niet. Maar als ze aan het einde van de lange rij gekomen is, staat ze verdrietig stil. Ze heeft Bles niet gevonden. Hij is hier niet meer. Haar ogen schieten vol tranen. Verdrietig kijkt ze om zich heen. Moet ze nu zó naar huis? Opeens: dáár, nóg een paar paarden, en dáár, en dáár. Ze lopen achter elkaar, ze zijn aan elkaar vastgebonden. Een man houdt ze vast, leidt ze voort, naar een veewagen toe. Waar zijn ze vandaan gekomen? Daar uit die poort. Achter die muur, moeten dus nog meer paarden zijn. Zou je daar zomaar in mogen? Proberen!

Gehaast nadert Riet de grote poort. In het midden is een glazen hokje, daar zit een man in. En rechts is een deur, daar staat 'Marktmeester' boven. Kijk, daar komt een man met een paar paarden aan een touw, die brengt hij zeker weer naar een veewagen. Ze zijn voorbij. Nu Riet!

Ze houdt haar adem in als ze langs de portier loopt. Maar die zegt niets. Hij kijkt haar alleen maar even aan.

Opgelucht staat Riet even later binnen de poort. Ze haalt diep adem. Wat groot is het hier! En hoe anders dan ze had gedacht! Zover haar ogen kunnen kijken ziet ze niets anders dan paarden. Allerlei soorten, in allerlei kleuren. Ze kijkt haar ogen uit. Het zijn er misschien wel een paar honderd. Wie had dat ooit gedacht. Al de beesten zijn vastgebonden aan een ijzeren hek, dat stevig in de grond bevestigd is. O, en kijk daar, een paard met een veulentje bij zich, o, wat schattig. Het lijkt net een grote hond, dat kleine paardje. Ze zou het zo wel in haar armen kunnen optillen. En daar, die grijze, dat is toch geen paard, dat is een ezel! Ah, wat leuk!

Even vergeet Riet haar verdriet. Ze kijkt haar ogen uit. Maar het duurt niet lang. Als haar ogen langs al die beesten glijden, zoekt ze weer naar Bles. Lichtbruin, en een lange staart, en . . . o, ze zou niet eens weten hoe ze het uit zou moeten leggen, maar ze zou zich nooit kunnen vergissen, dat staat vast. Langzaam loopt ze tussen de rijen door. Het valt niet mee, het zijn er zoveel.

Af en toe moet ze ineens opzij springen omdat er iemand met een paard hard langs haar heen loopt. Oei, wat laat die ene man die paarden hard draven. Waar zou dat voor zijn?

Een dikke boer kijkt naar Riet. Hij leunt tegen zijn paard. Zijn handen in de zakken, de pijp schuin in z'n mond. „Pas op maar, zus,” roept hij, „niet te dicht achter een paard aanlopen. Een paard is van achteren gevaarlijk.”

Dat weet Riet wel, dat heeft ze wel geleerd. Een paard kan immers achteruit trappen. Ze zegt niets, maar ze gaat toch een eindje bij ze weg. Je kunt niet weten!

Opeens . . . een bekend gezicht: vader! Gauw bukken. Dan moet Bles hier ook zijn. Plotseling ziet ze hem, vastgebonden met zijn hoofd aan het ijzeren hek. Ach,

zo heeft ze hem nog nooit gezien. Wat is dat een naar gezicht. Riet houdt zich schuil achter een groot paard dat voor haar staat. Ze is een paar rijen van vader af. Vader zal haar zo vast niet ontdekken, en zij kan alles zien. Dit is een pracht plaatsje.

Met grote ogen kijkt Riet naar Bles. Hij is dus nog niet verkocht. Ze wordt er helemaal blij van, van binnen. Stel je voor, dat vader hier de hele dag gestaan heeft, en Bles helemaal niet is verkocht, dat vader zomaar weer met Bles naar huis komt, wat zou dat fijn zijn. Er staan hier tenslotte zoveel paarden, waarom zou nu juist Bles verkocht worden? Dat hoeft toch immers niet?

Plotseling duikt Riet weg. Vader komt háár kant uit. Hij mag haar niet zien. Gauw, gauw! Tussen de paarden door vlucht ze weg. Ze blijft op een afstand staan, zuchtend, hijgend van spanning. Dan kijkt ze schichtig over haar schouder heen. Gelukkig, ze is niet ontdekt. Vader staat met de rug naar haar toe.

Maar – wat is dat? Er komt een man op hem af. Een man met een lichtgrijze regenjas. Die zegt iets tegen vader, dan loopt hij vader voorbij en gaat naar Bles. De man betast Bles zijn rug, zijn zij, voelt aan zijn hoofd, bekijkt zijn gebit . . .

Met een rood hoofd kijkt Riet toe. Haar ogen staan angstig, haar hart bonst van schrik. Dus toch? Gaat het nu toch nog gebeuren? Ze hoort hoe de man een getal noemt. Tegelijk slaat de man met zijn vlakke hand op vaders uitgestoken hand. Dan noemt vader een bedrag, slaat terug. Zo gaat het een poosje over en weer.

Er wordt geld geboden, weet Riet. Nu proberen de mannen of ze het eens kunnen worden over de prijs. En áls ze het eens worden? Dán is het paard verkocht. Dan is Bles niet meer van hen. Dan is hij van die man daar, in z'n grijze regenjas. Riet zou wel willen roepen,

gillen: „Niet doen, neem toch een ander paard, er zijn er hier zoveel. Waarom toch juist Bles?” Maar ze kan niet. Angstig kijkt ze toe. Zou het . . .

„Ach jò, laat jij dit paard eens even draven.” Vader wenkt naar een jongen die in de buurt staat te kijken. Die jongen moet rennen met Bles, om te laten zien, h e hard hij wel lopen kan. De man wil blijkbaar niet genoeg geld geven naar vaders zin.

De jongen doet het. Hij pakt Bles weg van het ijzeren hek. Hij neemt de teugels stevig in zijn hand. „Hu, hu,” roept hij dan. Vader geeft Bles een flinke tik met zijn zweep.

„Vooruit, lopen zul je!” Bles loopt zo hard hij kan.

Riet kijkt, ze kijkt maar. „O Bles,” kreunt ze zacht, „niet zo hard, want als die man ziet hoe hard je lopen kunt, koopt hij je vast, en dan . . .”

Hijgend komt de jongen met Bles tot stilstand. „Nou, heeft-ie dat niet mooi gedaan?” Maar de man zegt niet veel. Weer komt zijn hand met een harde slag op de hand van vader terecht. Er springen plotseling grote dikke tranen in de ogen van Riet. Als in een waas ziet ze dat de koop gesloten is en dat de mannen het eens geworden zijn. Ze hoort hoe vader met een harde stem roept: „Je zult plezier van hem hebben hoor, het is een best paard. Het beste dat hier op de hele markt te vinden is!” Dan wrijft hij in z'n handen van plezier. Misschien is het voor hem wel de beste dag van zijn leven. Maar verborgen achter de rug van een donkerbruin paard staat daar een meisje van twaalf jaar. Ze huilt!

Het is al laat op de middag. De markt loopt ten einde. De kopers gaan naar huis. Het paard dat ze hebben gekocht wordt door een veewagen wel thuisgebracht, óf ze nemen het zelf mee, aan de teugels achter zich aan. Maar dat doet maar een enkeling, zoiets kan alleen in de stad. Want als je met het paard buiten de stad moet, mag je maar niet zo door het drukke verkeer. Daar houdt de politie toezicht op.

De man in de grijze regenjas woont blijkbaar dichtbij. Kijk, hij pakt Bles bij de teugels beet. Nog even steekt hij zijn hand op naar Riets vader, als een laatste groet. Hij begeeft zich tussen de paarden en de mensen door naar de uitgang. Bles loopt mee, rustig en kalm.

Maar daarachter komt Riet. Ze wil weten waar Bles naar toe gaat. Haar hart bonst in haar keel. Ze let niet meer op vader, die een andere kant uitgaat. Ze ziet alleen maar die twee. Ze ziet hoe de man het plein schuin oversteekt. Hij slaat linksaf, en nog eens linksaf, loopt langs het water, en gaat verderop over een hoge brug. Hier begint een rustige landweg. Riet loopt mee, aan huis denkt ze niet meer. Hoe ze terug moet weet ze nog niet. Hier, zou die man hier ergens wonen? Bij ieder huis, dat ze tegenkomt denkt Riet: „Ja, laat het hier dan maar zijn, niet zo erg ver, niet té ver.” Maar de man loopt rustig door.

Opeens gaat hij van de weg af. Hij voert Bles mee door het hoge gras. Ze komen bij een houten hek. De man doet zijn ene arm er overheen naar de andere kant. Dan tilt hij dat hek een klein stukje omhoog. Nu zwaait het langzaam open. Hij leidt Bles erdoor, in de wei, aan

de andere kant, en zelf gaat hij mee. Aan de andere kant doet hij het hek weer dicht.

Geschrokken is Riet blijven staan. Ze verroert zich niet. Alleen haar ogen bewegen, die kijken naar alles wat daar voor haar gebeurt.

En de man? Hij merkt Riet niet eens op. Als het hek stevig dichtzit, stapt hij weer voor Bles uit. Hij neemt hem mee naar een kleine houten schuur. De schuurdeur sluit met een ijzeren klink. Hem open maken is geen kunst. Man en paard stappen samen de donkere ruimte binnen. De deur gaat weer achter hen dicht. Weg zijn ze. Weg, aan het oog onttrokken.

Besluiteloos blijft Riet nog staan. Haar ogen turen, of ze toch niet ergens iets van hen beiden kan ontdekken. Maar de deur is dicht, hij heeft geen raam. Toch, na een poosje gaat de deur weer open. De man komt er alleen uit. Hij loopt naar een klein huis, dat een eind verderop staat.

Zou hij daar wonen? Riet kijkt hem na, met grote verbaasde ogen. Pas als de man helemaal uit het gezicht verdwenen is draait ze zich langzaam om. Ze slentert terug, in de richting van de paardenmarkt. Als ze daar maar eenmaal is, zal ze ook de goederenmarkt wel terug kunnen vinden, de goederenmarkt met buurman Jans. „Oh, buurman Jans!” Ze slaat ineens haar hand voor haar mond. Hoe laat is het eigenlijk? Zou buurman Jans er nog zijn? Kan ze nog meerijden naar huis? Ze weet het niet. Hun kamp is hier wel twee uur lopen vandaan. Geld voor een bus heeft ze niet. Stel je voor, dat het al zó laat is, dat buurman Jans is weggegaan. Stel je voor! Maar dat mag niet! Dan weet ze zich helemaal geen raad!

Ze zet het op een lopen, zo hard ze kan. Alsof er iemand achter haar aan zit, zo hard gaat ze er vandoor. Over de landweg, over de brug, langs het water totdat ze buiten adem op het plein aankomt. Nu naar de goederen-

markt. Hoe laat is het toch? Haar borst hijgt, haar zij steekt, ze kan haast niet meer, maar het moet! Harder! vlugger! Is buurman Jans er nog?

Eindelijk wordt het marktplein in de verte zichtbaar. Wat lege rekken, afgebroken stalletjes. Een hoge berg oud papier, en een paar mannen die met een grote bezem vuil bij elkaar vegen. Maar buurman Jans? Die is er niet. Hij is al lang naar huis!

Het is avond geworden. In de woonwagens slapen de kinderen. De mannen zijn van hun werk teruggekeerd. Anders roken ze nu hun sigaretje op het houten trapje en praten ze wat met elkaar. Vanavond gebeurt dat niet. 't Is mis in het kamp. 't Is trouwens de hele dag al mis.

Vanmorgen is dat al begonnen. Toen Riets moeder dacht dat de was al lang klaar kon zijn, ging ze eens even kijken waar het kind toch bleef. En wat zag ze bij de waterpomp? De hele was stond nog in het sop. Niets had Riet er aan gedaan. Alleen de kinderen van Jans, die hadden er wél wat aan gedaan. Die kleine apen liepen met emmertjes zand heen en weer te sjouwen, van het terrein naar de was, heen en terug. Die apen waren zondag mee naar het strand geweest. Ze dachten nu natuurlijk dat de tobbe met wasgoed de zee was en het terrein het strand.

O, wat was Riets moeder boos. En toen zei buurvrouw Jans ook nog, dat zij dat toch niet helpen kon. Riets moeder wist niet meer waar ze het zoeken moest. Ze had met een harde klap de deur van haar woonwagen achter zich dichtgetrokken, zodat zelfs oude Gijs was komen aanlopen, en had gevraagd wat er aan de hand was.

De hele dag hadden ze Riets moeder toen niet meer gezien. Ze had daar maar gezeten, in die smoorhete wagen. Maar toen het avond werd? Toen kwam vader

thuis, zonder Bles. Toen kwam ook buurman Jans thuis, zonder Riet. Hij kwam vragen, of Riet soms al thuis gekomen was.

Stel je voor! Moeder wist immers niet eens dat Riet meegegaan was. Deze vraag had alles nog veel erger gemaakt. Of dat kind dan maar deed waar ze zin in had, had moeder boos geroepen, en weer was de deur achter haar dichtgeslagen. Maar nu het later wordt? De mensen worden ongerust. Je kunt nooit weten, zo'n meisje alleen in de grote stad. Er moet raad geschapt, maar hoe?

Daar staan ze nu: de mannen in een kring, de vrouwen in een groepje apart. Goede raad is duur. Als het straks donker wordt, en ze is er nog niet, wat dan? En wat moest dat kind alleen op de markt? Dan draait buurman Jans zich ineens om: „Ze is toch niet naar de paardenmarkt gegaan? Heb je haar niet gezien?” Zijn ogen kijken vader vragend aan.

Maar vader schudt beslist zijn hoofd. „Onmogelijk. Trouwens, daar heeft ze toch immers niets te maken?” Buurman Jans haalt zijn schouders op. Volgens hem had ze daar meer te maken, nu hun paard verkocht werd, dan op de goederenmarkt. Maar vooruit, dat is verder zijn zaak niet. Het vervelende is, dat hij haar meegenomen heeft. Het is nog wel niet gezegd, maar straks krijgt hij de schuld ook nog, als hij niet oppast. „Weet je wat,” stelt hij voor, „ga maar mee, Van Duin, dan rijden we de weg naar Utrecht nog een keertje terug. 't Wordt tenslotte al schemerdonker. Misschien is ze al wel lopend onderweg.”

De mensen knikken. 't Is ook 't enige wat ze nu nog kunnen doen, dat begrijpen ze wel.

En zo rijdt even later de oude auto het hobbelige terrein weer af. De mensen kijken hem na, in angstige spanning.

Maar na een uurtje is de spanning voorbij. Dan komt

de auto terug. Er zitten drie mensen in: Jans, vader en Riet. Ze hebben haar gevonden, lopend op de grote weg. Nu zit ze snikkend en kleintjes achterin. En thuis zwaait er wat, daar is het niet best. Dat begrijpt iedereen wel.

Maar waar is Riet geweest? Daar praat ze niet over. Dat hoeft niemand te weten!

Die nacht is de rust gedaald over het hele kamp. Moegewerkte en moegeluerde mensen slapen naar de nieuwe dag. Maar in die ene groezelige wagen zit een meisje recht overeind. Ze heeft het gordijntje van haar raampje een beetje opzij gedaan. Ze heeft het vocht van het glas weggepoetst met haar mouw. Nu kijkt ze over het door de maan verlichte terrein. En haar blikken dwalen verder. Tot aan het eind van het weggetje, achter het hek in de groene wei. Die wei is vannacht voor het eerst leeg. Daar loopt, daar slaapt, daar ademt niemand. Leeg! Leeg is het ook binnenin Riet. Voor het eerst helemaal leeg. Maar dan nemen haar gedachten haar mee, naar die kleine houten schuur. Daar is Bles nu. Toch nog háár Bles. Al is er dan ook niemand die dát weet. En met die gedachte slaapt Riet eindelijk in.

9

Riet zal Bles niet verraden

Een nieuwe dag! Langzaam begint de lucht in het oosten te kleuren. De vogels beginnen al te zingen. En als uit een dicht waas komt de aarde weer te voorschijn. De kleuren zijn diep en fris. Dat komt door de dauw die de hele nacht over het land heeft gehangen. Nu breekt de zon weer door. Nog even, en haar stralen zullen de aarde verwarmen. Dan zullen ook de mensen weer wakker worden.

Maar Riet van Duin wacht daar niet op. Nauwelijks wordt het iets lichter, of ze komt overeind in bed. Diep in haar is een wee, naargeestig gevoel alsof er iets heel ergs gebeurd is. Een ongeluk of zo? Maar dan weet ze het alweer. Bles! Waar is hij nu? Wat gaat hij doen vandaag? Zou hij haar óók missen, of . . . ?

Riets ogen staan nog flets. Moe is ze, van al die door-gestane spanningen. En nu is alles beslist. Nu weet ze precies waar ze aan toe is. Bles is weg, verkocht. Een nieuwe baas zal voortaan voor hem zorgen. En vader heeft een auto gekocht, die hij vandaag zal gaan halen. Nu zal ze mee moeten, zonder haar vriend. Wat moet ze dan doen, als vader met een stel mannen zijn boterhammen gaat opeten? Zij ging dan altijd naar Bles, maar nu . . .

Een diepe zucht uit het andere bed dringt tot haar door. Moeder! Zou die ook niet slapen? Maar waarom niet? Ook om Bles? Ze moet haast lachen om het idee. Stel je voor: moeder en Bles! Nee, dat moeder wakker ligt, zal wel een andere reden hebben. Welke, dat begrijpt Riet niet, ze wil het ook niet begrijpen. Ze denkt alleen maar aan haar eigen probleem, en daaraan heeft ze voorlopig genoeg! Zo glijden langzaam de uren voorbij. Plotseling loopt de wekker af. Vader heeft hem vroeg gezet. Hij wil vlug op pad. Als 't even kan, wil hij er morgen weer met zijn scharensliiep op uit. Hoe dat moet, weet hij nog niet precies. 't Ding moet nog achter de auto gehaakt worden. Hoe dat moet, is hem nog niet helemaal duidelijk, maar dat zal hij straks wel zien. Eerst maar met de bus op weg. Hij neemt een handdoek van het lijntje naast de deur, loopt dan in zijn hemd naar de pomp. Daar wast hij zich.

Buurman Jans is ook al op. „Môge,” groet hij. Vader bromt wat. Zo op de vroege morgen zegt hij nooit zoveel. Vader is trouwens een man van weinig woorden. Met z'n ene hand zwengelt hij aan de pomp. Gebogen

stopt hij zijn hoofd er nu onder. Het water gutst over zijn nek. Met z'n andere hand wrijft hij er overheen, verspreidt het water over zijn gezicht. Dan duikt hij met zijn hoofd in de handdoek weg en begint zich af te drogen.

Ziezo! Achter hem staan nog onaangeroerd de teilen met wasgoed. Dat wordt het karweitje voor Riet, dat ze gisteren heeft laten staan. Het is maar goed dat het vandaag zulk fijn weer is. Nu kan het gauw aan de lijn. Als Riet haar boterham uit haar vuistje verorberd heeft, gaat ze gauw aan de slag. Haar handen graaien in het koud geworden sop. Vissen de stukjes goed eruit. Wringen het in een andere teil. Nu spoelen. Ze vergeet de tijd. Ze let niet op de mensen om haar heen. Ze denkt eraan dat Bles nu ook wel aan het werk zal zijn. Wie van hen beiden zal het hardste werken?

Als Riet klaar is, sjouwt ze de teil naar de lijn. Ziezo, nu alles ophangen. Het is een gemeenschappelijke lijn. Er hangen ook nog wat vreemde stukjes goed aan, maar dat is niet zo erg. Het zal elkaar niet bijten. Langzaam maar zeker komt de draad nu vol. De teil raakt leeg. De was is gedaan. Wat nu? Met de teil onder haar arm loopt ze even later het stille weggetje af in de richting van de wei. Bij het houten hek houdt ze stil. Zij droomt met haar handen onder haar kin. Naast haar staat de lege teil. Aan de houten paal hangt geen tuig. Langzaam druppen er een paar tranen langs haar wangen. Aan het eind van de ochtend staat Riet daar nog. Een zwarte auto rijdt het smalle weggetje op. Hij stopt vlak bij het afdakje waar de scharensliep staat. Vader komt er uit. Hij gooit met een pats het portier achter zich dicht.

Riet kijkt met grote, verontwaardigde ogen. Het is net, of vader, door die auto, Bles verraadt. En met een grote boog loopt ze even later om de auto heen het kamp-terrein op. Als ze bij hun woonwagen komt heeft ze

de auto daardoor bijna niet gezien. Zij zal Bles niet verraden, nooit!

Een week later is de auto met de aanhang pas klaar. Er moest veel aan worden veranderd. Dat moest van de politie. De scharensliiep moest óók een goede rem hebben, die bediend kon worden vanuit de auto. Toen alles klaar was, moest de boel eerst gekeurd worden. Pas dan mochten ze de grote weg op. En zo kan dan nu eindelijk weer gewerkt worden.

Moeder is al boos geweest. Ook vader had gemopperd. 't Duurde hem allemaal veel te lang. „Als ik dat allemaal geweten had,” heeft vader gebromd, „dan was ik er nooit aan begonnen.”

Dat deed Riet opnieuw pijn. Had vader daar maar eens eerder aan gedacht, dan had dit allemaal niet hoeven te gebeuren. Dan stond Bles nu fijn voor de kar.

Met een diepe zucht gaat ze die morgen naast vader op de voorste bank zitten. Vader draait het sleutelkje van de auto om, de motor loopt. Daar zet de auto zich in beweging.

Ouwe Gijs en dikke Mien staan voor hun wagen. Ze zien het. Ze roepen, ze steken hun hand omhoog. Ze leven met de vreugde van vader mee. Dat laten ze merken door hun gewuif en hun lach. En kleintjes naast vader zit Riet. Ze hoort het, ze ziet het, ze voelt dat ze rijdt. Maar van haar gezichtje kan geen lachje af, haar ogen kijken ernstig vooruit.

Het is een lange vermoeiende dag. Vader blijft in de auto zitten, Riet springt erin en eruit. Het is smoorheet in de wagen. Grote dikke druppels staan onder Riets neus. Poeh – en de zon brandt onafgebroken op de zwarte kap van de wagen. Het is bijna niet uit te houden. Toch heeft vader de raampjes wijd open gedraaid. Hij leunt met zijn arm door het venster naar buiten, doet af en toe een haal aan zijn sigaret. Kucht, en rookt opnieuw verder.

Riet springt maar, in de auto als er weer niets te verdienen is, uit de auto, als er een nieuw huis aan de kant van de weg staat. Ze blijft op de stoep lopen, als ze aan een heel rijtje huizen komt. Het gaat weer net als anders. Sommige mensen zijn vriendelijk. Andere mensen zijn schuw. En toch is alles veranderd. Alles is akelig en kil. Als Riet teleurgesteld van een adres terugkomt kan ze niet even langs Bles. Als vader een karweitje onder handen heeft, kan ze niet even met hem gaan praten. Dan staat ze geleund tegen het zwart glimmende metaal van de motorkap. En als de dag erg warm is, wordt het zelfs daar te warm. Dan drementelt ze maar wat heen en weer.

Als die middag de boterham opgegeten wordt, zit vader in een café. Riet slentert net als anders de straat op. Bles is daar niet, maar in het halfduistere café kan ze het niet uithouden. Ze móet de straat op, naar de berm van de weg. En haar boterhammen eet ze ook nu niet allemaal op. Twee wel, maar de andere twee voert ze op aan een paar varkens in het land.

10

De eerste dag op de nieuwe school

Augustus is voorbij gekropen, een maand met teleurstellingen, mooi en nat weer, en een enkele plezierige dag. De pleziertjes waren er soms zo maar ineens. Onverwachts. Soms langs de weg, soms in het kamp. En in de woonwagen? Nee, daar waren ze niet. Daar was soms alleen maar de napret. Diep onder de dekens van Riets bed.

Verder hing er in de woonwagen een gespannen sfeer. Dat kwam door moeder, wist Riet. Het leek wel of moeder met de dag stiller werd, en meer gespannen. Soms

kon ze zomaar ineens boos uitvallen, zonder dat er eigenlijk een reden toe was. Soms ook zat ze stil en afwezig in een hoek. En in beide gevallen probeerden vader en Riet dan maar uit de buurt te blijven.

Riet had zo haar eigen zorgen. Iedere keer zag ze er weer tegen op om met vader mee te moeten trekken. Ze moest ook voortdurend aan Bles denken. En nu is er nog iets bijgekomen: de zorgen voor de nieuwe school. De dag, dat ze daar voor het eerst naar toe zal moeten, komt steeds dichterbij. Riet ziet er tegenop als tegen een berg. Wat zullen al die meiden in haar klas weer te zeggen hebben? Ze zou ook best eens een leuke vriendin willen hebben, maar tot nu toe is daar nooit iets van gekomen. Dat zal nu ook wel niet gebeuren. Zit ze straks weer alleen in een hoekje van de klas. Steken ze straks weer de gek met haar. Hu... ze wil er niet aan denken, maar iedere keer komen de gedachten bij haar terug, dringen ze zich aan haar op. Soms overdag, soms midden in de nacht. Dan droomt ze ervan. Tot ze met een angstige kreet wakker wordt, en helemaal niet meer in slaap kan komen. Zo glijdt langzaam maar zeker de tijd voorbij en nadert zonder pardon de eerste schooldag.

Met een scherp geratel loopt de wekker af. Nu niet in de eerste plaats voor vader, maar voor háár. Rillend staat Riet als eerste op. 't Lijkt wel of het winter is. Ze bibbert van de kou, haar tanden klapperen, ze heeft kippevel op haar armen, allemaal van de zenuwen. Deze morgen wast Riet zich extra goed. Ze wil graag een goede beurt maken, de eerste dag op school, zodat ze niet meteen de eerste ochtend al zullen beginnen. Ze trekt haar rok en blouse aan. Nu een kam. Ze grabbelt in het kleine bakje boven de spiegel. Tussen potloodjes, elastiekjes en allerlei rommel, vindt ze eindelijk een zwart geval. Er zijn wel een paar tanden uit, maar het kan toch best dienst doen. Nu bekijkt ze zich met

extra zorg in de spiegel, kamt de dwarse pieken netjes recht, legt dan het kammetje terug in het bakje.

Achter haar rug klinkt een diepe zucht. Vader komt ook overeind. Moeder blijft nog liggen. Het is ook vader, die haar even later een boterham toeduwet. „Hier, eerst eten, zó kun je niet naar school.”

Met grote happen werkt Riet de boterham weg. Ze heeft nog minder honger dan anders, en het rillen houdt maar niet op. Eindelijk is het tijd om weg te gaan. Met een korte groet daalt Riet het houten trapje af, trekt de deur achter zich dicht. Even later rijdt ze op een oude rammelende fiets het hobbelige wegje af, draait rechtsaf de grote weg op.

Een half uur moet ze fietsen, maar dáár ziet ze niet tegenop. Haar gedachten zijn al bij school. Hoe zal het daar zijn?

In een van de straten van de grote stad drommen de meisjes al voor de deur samen. Sommigen giechelend, anderen rustig of verlegen. Wat grotere meisjes, die het vorige jaar ook al op deze school zijn geweest, laten dit aan de nieuwe duidelijk merken. Zij willen voor ,vol' worden aangezien. Riet loopt met de anderen mee, opzij, naar het fietsenhok. Ze zet haar fiets in het rek. Dan loopt ze met haar tas onder de arm mee naar binnen, de lange stenen gang in. Links op het zwarte bord staat met grote letters: „De meisjes voor de eerste klas naar lokaal 13, rechts in de gang”. Daar gaat Riet dan. Met de moed der wanhoop.

„Hier,” wijst een meisje dat naast haar komt lopen, „hier moeten we zijn. Zie jij er ook zo tegenop?”

Riet wil zich stug terugtrekken. Ze kijkt schichtig een beetje opzij. Maar het meisje naast haar houdt de ogen vragend op Riet gevestigd. Dan zegt Riet, zacht en verlegen: „O ja, zo naar.” En in haar ogen is een hulpeloze blik.

Het meisje ziet dat. Ze denkt ineens niet meer zo erg aan zichzelf. Ze stoot Riet even tegen haar arm. „Kom maar,” zegt ze dan, „’t zal wel meevallen. En als het kan, dan blijven wij bij elkaar.”

Het troost Riet. Ergens voelt ze zich een beetje beschermd. ’t Troost ook dat meisje, waarom weet ze eigenlijk zelf niet. Ze tikt zacht op de deur, wacht tot er ‚binnen’ wordt geroepen, en opent dan de deur. Achter haar verdwijnt Riet in de klas.

De eerste schooldag is begonnen!

Als om drie uur de eerste klas naar huis wordt gestuurd, blijven er twee meisjes bij elkaar. Samen halen ze hun fietsen uit het rek. Samen beginnen ze de weg naar huis. ’t Zijn Riet van Duin en Ans Beekman. De hele dag hebben ze steun bij elkaar gezocht. Nu rijden ze samen in de richting van huis. Maar bij het eind van de stad moet Ans een zijstraat in, Riet moet rechtdoor, de grote rijksweg af tot het dwarsweggetje naar het kamp. Dan nemen ze afscheid.

„Tot morgen,” zegt Ans. „Ik wacht hier om kwart voor negen bij de hoek.”

Riet knikt. Ze zegt niet veel, maar haar ogen staan blij. „Tot morgen.”

Dan fietsen ze weg, Riet en Ans, ieder naar een eigen kant, ieder naar een eigen huis. Twee huizen, die zo heel verschillend zijn van elkaar. En toch, het zijn nu twee meisjes van dezelfde school.

Met een rode kleur op haar magere wangen fietst Riet alleen verder. Ze is blij, zó blij. Het moet maar gauw morgen worden, dan kan ze weer naar school. Even lijkt het of alles heel anders wordt. Even maar, want als Riet thuis komt, is het allemaal nog precies eender. Moeder is in de wagen, die zegt niet veel. En vader is er op uit. Er is niemand die vraagt hoe Riet het heeft gehad, de eerste dag zo op school. Daar had ze ook

eigenlijk niet op gerekend, maar het steekt haar toch. Zou dat bij Ans ook zo zijn? Alleen buiten de wagen, door ouwe Gijs, door dikke Mien, daar wordt wel iets gevraagd. Maar daar gaat Riet niet erg op in. Ze kan het niet goed allemaal vertellen, en ze weet eigenlijk zelf niet waarom.

Ans Beekman is al in de straat waar ze woont. Bij het achtste huis springt ze van haar fiets, zet hem tegen de muur, aan de voorkant van het huis. Ze trekt met een ruk aan de glimmende koperen bel, van het ene been op het andere springend als moeder nog ‚steeds‘ niet open doet. „Hè, wat duurt dat lang!”

Maar na een enkele minuut zwaait de deur al open en kijkt moeder met een vragend gezicht om de hoek. Dan, blij verrast omdat Ans nu al thuis is, roept ze uit: „Ha, dat is fijn! Hoe heb je het gehad?” Achter moeder aan huppelt Ans de gang binnen. Ze mikt haar jack hoog boven zich op de kapstok en babbelt honderduit. O, enig was het. Ze hadden nog niet zo erg veel gedaan. Eerst hadden ze een juffrouw in lokaal 13. Die had hen daar allemaal opgewacht. En toen was de directrice binnengekomen. Een strenge, lange vrouw. Die had verteld wat op de school allemaal niet mocht. Bijvoorbeeld niet met ongekamde haren het lokaal binnengaan, zoals ze nu allemaal hadden gedaan. Natuurlijk ook niet met vuile handen – en toen had ze met haar felle ogen alle rijen langs gegluurd.

„En we moeten allemaal de hele dag op school onze schorten aanhouden, die mogen geen moment af en...”

Met een pijnlijk gezicht ploft Ans neer op de bank. Wrijft met een ernstig gebaar over haar voorhoofd. „Ach heden, nou weet ik het allemaal al niet eens meer. En morgen moet ik weer naar school. Wat moet ik dan beginnen.”

Moeder lacht. Ze laat Ans kreunend achter op de bank

en schenkt thee in. Als ze terugkomt met twee volle kopjes, zit Ans daar nog steeds. „Nou vooruit”, maant moeder, „pak dat kopje aan en vertel eens verder. Jullie hebben toch zeker ook nog wel iets gedaan, behalve geluisterd?”

Dan knikt Ans met stralende ogen. „Nou, en of. We mochten allemaal mee, door de hele school. Alle klassen hebben ze ons laten zien. Het naailokaal, het strijklokaal en o ja, een machtig grote keuken, met wel ik weet niet hoeveel gasfornuizen erin. Daar krijgen we koken. Morgen voor het eerst. Stel u eens voor, allemaal zo'n eigen fornuis, en zo'n soort eigen keukentje.”

Ans likt om haar lippen alsof ze het lekker vindt. Maar dan roept ze opeens uit: „Stel u voor, Riet had nog nooit een gasfornuis gezien. Alleen een tweepits gasstel van haar moeder.”

Ans' moeder vindt dat helemaal niet vreemd. „Dat wij dat nu hebben, wil nog niet zeggen dat iederéén het heeft, Ans. Er zullen in Nederland genoeg mensen zijn die zelfs nog koken op een kolenfornuis, en dat gaat ook best.”

Ans knikt. Ach ja, dat is ook zo, ze had alleen dat verbaasde gezicht van Riet vanmiddag niet verwacht, daar kwam het door. Riet kon ook zo verwonderd kijken, en dan van die heel grote ogen opzetten. Ans moest dan telkens lachen. Dat ging vanzelf. En als de juffrouw voor de klas het zag, werd het alleen nog maar erger. Dan ging het gewoon niet meer over.

Genoeglijk gnuiwend nestelt ze zich wat dieper in de grote stoel en denkt met twinkelende ogen verder aan de dag op school en aan Riet.

Als moeder opstaat om het tweede kopje thee te halen legt ze even met een zacht gebaar haar hand op Ans' krullende haar. Even kijken ze elkaar aan, moeder en Ans. Het is goed tussen die twee. Dat kun je voe-

len, dat kun je zien. En als vader vanavond thuiskomt, dan zal het helemaal fijn zijn. Dat is wel een heel groot verschil met Riet.

De volgende morgen rijdt Riet, veel later dan ze eigenlijk gewild had, het smalle weggetje af. Ze fietst in een razende vaart over de grote weg. Hè, jammer dat ze zo laat is. Nu wilde Ans nog wel op haar wachten, ginds bij die zijstraat op de hoek. 't Komt door moeder. Die had haar op het laatste moment nog alle mogelijke karweitjes opgedragen. 't Leek wel, alsof moeder eigenlijk niet wilde dat Riet naar school zou gaan. Alsof ze het vreselijk naar vond om alleen te blijven, maar waarvoor . . . ? Riet begrijpt dat niet. Ze kan het alleen niet uitstaan. Als Ans nu doorgereden is, fietst ze misschien met een ander mee, en komt Riet er voortaan niet meer aan te pas.

Hijgend en puffend komt Riet even later bij de hoek. Daar stáát Ans nog! Met een hevig ongerust gezicht. Ze springt al op haar fiets als Riet nog een heel eind bij haar vandaan is. Zo spurten ze samen voort. In de verte bij het hek van de school zien ze al geen meisjes meer op straat. Vlug rijden ze hun fietsen in het rek. Lopen op een holletje door de verlaten gang.

In hun tas onder hun arm hobbelen drie aardappelen op en neer. Die moesten ze voor vandaag meebrengen. Koken hebben ze eerst. Koken, in die prachtige keuken. Uit de keuken komt hun een luid gegiechel tegemoet. De juffrouw is er blijkbaar nog niet. Vlug kruipen Riet en Ans op een krukje naast elkaar.

Dan wordt het plotseling angstig stil. De deur is weer

opengegaan. De directrice staat in de opening en neemt de klas op met een bedenkelijk gezicht. Haar ogen glijden koel langs de meisjes heen. Blijven rusten op de figuurtjes van Riet en Ans. „Waar zijn jullie schorten?”

Een pijnlijke stilte volgt. De ogen van Riet en Ans glijden langs hun jurken omlaag. Dan buigen ze zich onder het aanrechtje, waar hun tassen staan. Ze graaien met zenuwachtige vingers naar hun witte schort. Keurig gevouwen komt die van Ans te voorschijn. Slordig verkreukt volgt de tweede, van Riet.

„Weet je moeder, dat die schort er zó uitziet?”

Vragend kijkt Riet op. Wat wordt er bedoeld?

„Is het bij jullie thuis de gewoonte zulke gekreukte schorten te dragen?”

Langzaam schudt Riet haar hoofd. Op goed geluk, want ze zou ook eigenlijk niet weten wat nu wel de gewoonte was.

„Ik zal morgen je schort zelf komen controleren of die in orde is. Heb je dat begrepen?”

Langzaam gaat het hoofd van Riet op en neer. Begrepen heeft ze het wel, maar of ze morgen inderdaad de schort keurig mee zal kunnen brengen, dat valt nog te bezien.

Dan dwalen de ogen van de directrice weer verder. Eén wordt er uitgestuurd om haar handen te gaan wassen. Een ander heeft haar haar nog niet verzorgd. Dat laatste hebben Riet en Ans ook geen van beiden, maar dat viel gelukkig blijkbaar niet erg op. Met een zucht slaan ze de schortbanden over hun schouders, knopen die van achteren vast. Dan komt de juffrouw het lokaal binnen. De directrice verdwijnt, met een laatste spiedende blik om zich heen. Nu blijft alles rustig. De les begint.

Aardappelpuree, sla met een gekookt ei en gele vla toe. Met grote letters komt het menu op het bord te staan.

Dat zal dus vandaag worden gekookt. Nou, voor Riet is het eerste deel niet moeilijk. Vla koken wel, dat heeft ze nog nooit gedaan. Voor Ans is het net andersom. Stil luisteren ze hoe de juffrouw alles uitlegt, pas daarna mogen ze zelf aan het werk. Wat vergeten is, kan gevraagd worden. Nauwelijks is de juffrouw klaar met het uitleggen of ze springen allemaal op. Samen in één soort keukentje, dat wil zeggen: twee meisjes moeten gebruik maken van één gasfornuis, en één kastje achter hun rug, waarin de pannen staan.

Riet en Ans gaan beiden aan de slag. Ze beginnen met het schillen van de meegebrachte aardappelen. Een keukentje verder zijn meisjes druk aan het zoeken naar een mesje, dat is zoek geraakt. Tot de juffrouw hun maar zolang een mesje leent uit een leeg keukentje aan het eind van de ruimte. Dan gaan ze ook daar druk aan het werk. Voorzichtig gaan de aardappels stuk voor stuk door de handen. Het schilletje wordt er afgehaald. Bij sommigen blijven er vierkante dobbelsteentjes over, maar dat neemt de juffrouw niet. Met een boos gezicht gaat ze de meisjes langs, controleert de kleine pannetjes.

Na een poosje kunnen bij Ans en Riet de aardappels al op. Beginnen ze aan de sla. Daarna zetten ze ieder een ei op het gas. Vijf minuten moet dat koken, heeft de juffrouw gezegd. Maar na een kwartier, als Riet de aardappels af wil gieten ontdekt ze tot haar grote schrik, dat het ei nog steeds staat te koken. En het ei van Ans is helemaal leeggekookt. Grote witte slierten hangen aan de lege dop. Als dan tot slot de melk voor de vla óók nog over Ans' pannetje heenvliegt, kunnen ze het samen niet meer houden van het zenuwachtige gelach. Als Riet uitgeproest is, begint Ans weer te gieren.

Ze halen dán pas weer opgelucht adem, als alles in schaaltes is gedaan, en op een wit servet voor hen staat. Dan komt de juffrouw langs om te keuren en komen

ook de opmerkingen los. Het zout is vergeten, de peper in de puree ontbreekt. De vla van Ans is een stijfgekookte pudding geworden. Het is deze eerste les niet best gelukt.

Als ze alles opgegeten hebben en de afwas is gedaan, vluchten ze bij het eerste gerinkel van de bel de gang al op naar buiten.

12

Riet durft niet

Vlug glijdt de eerste maand voorbij. Het lijkt wel of ze net op school zitten. Toch is er al een heleboel gebeurd. Vooral in het leven van Riet. Het is anders geworden, héél anders. Ze heeft een vriendin gekregen, ze gaat er vaak mee naar huis. Daar is ook een moeder die háár aandacht geeft. Die gauw een winkelhaak maakt als er een ongelukje is gebeurd op school, die gauw een schort strijkt als het ding weer zo gekreukt is. Die af en toe ook eens even haar hand op het hoofd legt van Riet en haar dan een bemoedigend knikje geeft. De eerste keer dat dat gebeurde schrok Riet ervan. Ze had haar hoofd gauw voorovergebogen, zodat mevrouw Beekman de tranen niet kon zien, die plotseling haar ogen binnendrongen. Dat ging zomaar vanzelf. Ze was ook niet gewend dat iemand lief en hartelijk tegen haar deed. En als het dan eens gebeurde, dan werd je zo week. Dan zou je maar het liefst een hard en stug antwoord geven, waar je toch ook eigenlijk weer niks van meende, maar wat je alleen maar deed, omdat de ander dan niet zou merken hoe je je voelde. Op een dag zijn ze weer om drie uur vrij. Ans' moeder weet dat wel, die houdt precies het rooster bij. Riets moeder niet. Waarom zou ze er op letten? Daarom kan

Riet ook rustig met Ans meegaan. Zo is ze dat langzamerhand wel gewend. Als ze beiden de straat in fietsen vraagt Ans ineens: „Zeg, ziet dat huis van jullie er net zo uit als dat van ons?”

Riet schrikt. Ze heeft Ans nog nooit verteld waar ze eigenlijk woont. Ans weet niet beter dan: daar, ergens aan de grote weg, een half uurtje fietsen ongeveer. Nu kruipt er een lichte blos naar de bleke wangen van Riet. Ze kucht, antwoordt dan haastig: „Nee, ons huis staat niet net zoals van jullie zo precies op een rij.”

't Is stil. Ans denkt na. Dan zegt ze: „O, dus jullie huis staat helemaal vrij? Hebben jullie dan ook een tuin om het huis? Met bloemen en zo?”

Riet aarzelt. Zal ze zeggen waar ze woont? Ans is altijd zo aardig en hartelijk voor haar, heel anders dan de anderen van school. Anders ook dan de kinderen van vroeger uit haar klas. Maar, dié kinderen wisten ook dat ze in een woonwagenkamp woont, en Ans weet dat niet. Nee, ze durft het niet te zeggen. Dan kijkt Ans haar misschien ook nooit meer aan. Die kans wil ze maar liever niet lopen. En verlegen zegt ze: „Nou, een tuin is het niet direct, maar wel een terrein, met wat zand, je kunt er wel rondlopen.” Zo jukt ze niet, en toch . . .

Ans vraagt niet verder. Ze denkt aan een huis, met een terrein er omheen. Je kunt er rondlopen. Ook spelen en zo, natuurlijk. Dat is wat anders dan in de stad. Als Riet het haar vraagt gaat ze zeker eens mee. Ziet ze Riets moeder ook eens, en haar vader. „Heeft jouw vader een auto?” vraagt ze nog. Langzaam gaat het hoofd van Riet op en neer. Dan stapt ze als eerste van haar fiets, leunt op de bagagedrager. Om van alles af te wezen zegt ze dan: „Mijn band is een beetje zacht, zie je dat?”

Ans knikt, maar haar gedachten zijn nog bij het huis en de auto van Riet. Ze schudt haar krullen met een

resoluut gebaar naar achteren, zet haar fiets tegen de muur en trekt aan de bel. Even later stapt ze met een vrolijk gezicht naar binnen. Ze is het gesprek alweer vergeten. Ze drinken gezellig samen thee, knabbelend van moeders eigengebakken koekjes. Er is geen vuiltje meer aan de lucht.

Toch gaat Riet iets vroeger naar huis dan anders. Ze weet zelf niet waarom. Gejokt heeft ze toch eigenlijk niet, maar helemaal goed zit het ook niet, dat voelt ze wel. Ze heeft verkeerde ideeën gewekt bij Ans. Dat is eigenlijk fout. Ze had moeten zeggen: „Ik woon in een woonwagen, ginds, in een kamp.” Dat is toch geen schande? Ja maar . . . Ze komt er niet helemaal uit. Bang als ze is, om datgene, wat ze nu heeft, weer te moeten verliezen. Dát is het. Niet het kamp, maar hoe mén erover denkt. „Als je in een woonwagen woont, dan deug je niet.” En als Ans óók zo denkt, en haar moeder, en – nee, dan toch maar liever niets zeggen. Ook al denkt Ans dan misschien dat ze in een mooi gezellig huis woont, met een groot eigen terrein er omheen!

Diep in gedachten verzonken fietst Riet die middag naar huis. Ze ziet de bloemen aan de kant van de weg niet eens. Ze ziet ook niet de dieren in de wei. Het dringt allemaal niet tot haar door. Ze heeft zo haar eigen gedachten. Als ze het smalle weggetje opdraait ziet ze vanuit de verte de was al aan de lijn wapperen. Of: ál? nóg natuurlijk! Het is al een eind in de middag. Die had al binnen moeten zijn. Van wie zou die was zijn? Van Jans, van dikke Mien, van henzelf? Langzaam fietst ze door. Ze zet haar fiets onder het afdakje waar de scharensliiep straks ook komt te staan, dan loopt ze met haar tas onder haar arm het terrein op. Steekt haar hand op, links en rechts, waar ze mensen ziet. Stapt dan rustig hun trapje op naar binnen.

Er is niemand. Moeder niet, en vader natuurlijk hele-

maal niet. Dat kan ook nog niet. Maar moeder, waar is ze? Zeker ergens op het terrein. Dan gaat Riet vast aan de slag. Ze schilt haastig de aardappels maakt de andijvie, die ze in een emmer onder de wagen ziet staan, vast schoon; gaat alles wassen bij de pomp. Ziezo, dat kan alvast op het gas. Daarna glijden haar blikken vanaf het trapje weer naar de waslijn. Ze herkent wat goed. De handdoeken zijn ook van hen. Ze daalt met een vermoeid gebaar het trapje weer af. Dat alles nog net zo staat als vanmorgen, dat alles zo heel anders is dan bij Ans, dát maakt haar iedere keer weer verdrietig en moe.

13

Een nieuw plan

Die avond kan Riet niet slapen. Onrustig woelt haar hoofd over het kussen heen en weer. Was Bles er nog maar. Hoe langer hij weg is, des te meer gaat ze hem missen. Er is geen avond voorbij gegaan of ze heeft aan hem gedacht. Toen ze Ans pas had leren kennen, voelde ze dat toch als iets van verraad aan Bles. Een klein beetje maar, want écht verraden heeft ze hem niet. Daar zijn ál die gesprekken, ál die geheimpjes, die ze aan Bles wel heeft verteld, die ze aan hem wel heeft toevertrouwd, maar aan Ans niet.

Van Riets vader en moeder weet Ans toch niets, Bles wel. Van hun huis, hun leven hier, nee, daarover kan ze met Ans niet praten, ze weet niet, of die dat ook wel zou begrijpen. Maar bij Bles kon je met die dingen terecht! Zoals vanavond, toen moeder zo vreselijk boos was, en Riet wist zelf niet waarom. Niets was goed. Alles fout. Zoals moeder haar steeds tegenwerkt, bij haar werk voor school. Vroeger kon ze dan altijd even naar de wei, kon ze Bles alles vertellen, maar nu . . .

Er rijpt een plannetje in Riet. Niet vanavond ineens, maar het is er al lang. Alleen eerst nog zo vaag, maar nu . . . langzaam is het gegroeid, langzaam is het gerijpt, zoals een appel eerst groen aan een boom hangt, maar langzaam maar zeker rijp wordt, zo is het met het plan van Riet. Nu is haar plan klaar. Nu is het rijp . . . en morgen . . . Onrustig klopt het hart van Riet. Snel gaat haar adem. Ze kan er niet van slapen. Ze woelt zich boven de dekens uit, schuift het gordijntje opzij, tuurt in het donkere kamp. Maar met een zucht laat ze zich na een poosje weer achterover vallen. Slapen moet ze, slapen. Morgen is het weer vroeg dag, en dan . . .

Heel even maar komt Riet de volgende dag uit school bij Ans binnen. Ze kon er niet onderuit. Wat ze altijd heeft gedaan, wil ze nu niet laten, maar anders . . . Dan neemt ze met een haastige groet afscheid.

„Hè, ga je nu al naar huis?” vraagt mevrouw Beekman nog.

Riet mompelt maar iets. Ze loopt snel met Ans naar de kapstok in de gang en met haar jas nog maar half aan neemt ze al afscheid. Nog even kijkt ze op haar fiets achterom, steekt haar hand op en is weldra uit het gezicht verdwenen.

Nee, niet naar huis, daarom heeft Riet niet zo'n haast. 't Komt door haar plan. Het grote plan van gisteren. Nu fietst ze dwars door de drukke stad, komt langs de plaats van de paardenmarkt. Ze fietst nog verder recht door. Over het plein, over de brug totdat ze op de smalle landweg komt. O, ze weet het allemaal nog precies. In gedachten heeft ze deze weg wel honderd keer gereden, nu doet ze het werkelijk. Ze doet het gehaast alsof ze al veel te laat aan deze tocht begonnen is. Kijk, daar liep die man met die grijze regenjas de berm in. Bles liep toen achter hem aan. En daar, in dat houten schuurtje, daarin heeft hij Bles toen neergezet.

Riets hart klopt in haar keel. Zij rijdt tot voor het houten hek en zet haar fiets tegen een paal. Ze probeert het hek open te doen. Het lukt haar niet, maar ze laat zich niet van de wijs brengen. Ze zet haar ene voet op de dwarse plank, slaat haar been er overheen en komt aan de andere kant van het hek terecht. Ze springt in het hoge gras. Even kijkt ze rond of niemand haar ziet, dan loopt ze langzaam verder. Door het weiland naar de houten schuur. Ze steekt haar hand aarzelend naar voren, naar de ijzeren klink. Ze durft haast niet van de spanning. Langzaam schuift ze de grendel opzij, gluurt in de halfduistere schuur. „Bles!”

Een zacht hinniken komt haar tegemoet. Haar tengere figuurtje dringt zich verder naar binnen, haar lichaam drukt zich tegen Bles aan. Als vanouds glijden haar armen om de zachte nek, haar vingers strijken door de lange manen. En het hoofd van Bles buigt zich voorover. Zijn lippen glijden door haar lange haar, zijn hoeven krabben zachtjes in het stro over de grond.

Dan is alles vergeten. De borst van Riet schokt op en neer. Tranen stromen langs haar wangen omlaag. En haar gezichtje verstopt ze diep in de harige nek van het paard.

In de kamer van het huis, achter de schuur, zit een man in een stoel voor het raam. Hij is vandaag niet zo erg lekker, daarom is hij thuis gebleven en heeft hij het paard in de schuur laten staan. Terwijl hij zo zit, zet plotseling een meisje haar fiets tegen het hek. „Hé, wat vreemd,” denkt hij. „Ze morrelt aan het hek. Ze wil er in, wat vreemd.” Hij ziet dat meisje opeens bovenop dat hek klimmen en er aan de andere kant weer afspringen. Dat is hem nog nooit overkomen. „Hé vrouw,” roept hij de kamer in, „kom eens kijken!” Samen staan ze voor het raam. Dan verschuilen ze zich samen achter de gordijnen. „’s Kijken wat dat kind

gaat doen." Hun ogen volgen Riet door het hoge gras. Het meisje verdwijnt achter de houten schuur. Wat vreemd!

Nog een poosje wachten de beide mensen, maar het meisje komt niet meer te voorschijn. Dat is raar.

„Zullen we eens gaan kijken?" zegt de vrouw.

De man knikt. Het is een rare zaak. Nee, zoiets hebben ze nog nooit meegemaakt. Langzaam staat hij op uit zijn stoel. Zijn rug is gebogen, uit zijn mond komt een zacht gekreun. „O, wacht even. Ik krijg mijn rug haast niet recht. O, dat daar nu niets aan te doen is!" Zijn hand zoekt naar de rand van het tafelblad. Zijn arm probeert zich te strekken, zijn rug probeert recht te komen, maar het lukt niet helemaal, een klein stukje maar.

Dan gaan ze beiden de keukendeur door naar buiten. Zachtjes lopen ze het paadje af. Ze komen bij de schuur. Plotseling draait de man de deur open. Het duister van de schuur wijkt, een klein snikkend meisje komt te voorschijn. Een snikkend meisje en een paard!

Met grote verbaasde ogen kijken de man en de vrouw Riet aan. Wie is dat? Waar woont ze? Waar komt dat kind vandaan? Met een schok is Riet overeind gekomen. Ze merkt dat ze betrapt is. Ze weet zich geen raad. Waar moet ze heen? Waar kan ze nog naar toe? Angstig kijkt ze rond. Maar voordat ze aanstalten kan maken om te vluchten, is de vrouw al naar Riet toegestapt.

„Kom maar," zegt ze vriendelijk. „Kom maar, dan krijg je een beetje water. Het valt ook niet mee, hè!" Haar arm legt zich rond de schokkende schouders van Riet. Met een licht gebaar trekt ze Riet met zich mee. Zo lopen ze samen het smalle paadje op naar het huis, de keuken in. En de man loopt met een gebogen rug er achteraan. De vrouw geeft Riet een glas water. Riet zet het met trillende vingers aan haar lippen. Haar tan-

den klapperen op het dunne glas. De vrouw hoort het. Met vragende ogen kijkt ze naar haar man. Die ogen vragen: „Wat kan dit toch zijn? Wat is er toch aan de hand?”

Ze wacht tot Riet een paar slokjes genomen heeft, dan zet ze het glas op het aanrecht terug. Met de hand nog op Riets schouders voert ze haar mee naar de kamer. „Wat is er toch, wie ben jij toch?” Nee, ze vragen het niet met woorden, ze dringen er niet erg op aan, dat Riet alles zal vertellen, maar het verhaal komt toch. Het is Riet, die het uitsniikt: „Bles, die is van mij!”

„Maar, wie bracht hem dan naar de markt?”

„Vader, hij wilde een auto kopen, en toen, en, en hij is tóch van mij!”

„Wat deed jouw vader altijd met Bles? Waar gebruikte hij hem voor?”

Dan komt met horten en stoten het lange verhaal. En de twee mensen zitten stil en ze luisteren aandachtig.

Mevrouw krijgt tranen in haar ogen. „Maar kind, wat moeten we daaraan doen?”

Het wordt stil in de kamer, doodstil. De mensen willen Riet wel helpen, maar ze kúnnen niet. Ze zouden niet weten hóe!

Dan komt de stem van de man: „Weet je Riet, jfj hebt Bles heel hard nodig, dat is waar. Maar, ik heb Bles ook zo hard nodig. Weet je waarom? Vroeger, toen was ik sterk. Toen kon ik sjouwen voor tien, daar had ik niemand bij nodig. Toen was ik metselaar. Ik sjouwde grote bakken cement de zware ladder op. Maar weet je Riet, eens ben ik gevallen. Vanaf die tijd kon ik niet meer sjouwen. Ik had een breuk in mijn rug, ik kon geen ladder meer op. Toen moest ik thuiszitten. Zonder werk, zonder geld. Een paar weken daarna kregen we een brief, dat we iedere maand wat geld konden komen halen. Maar werken, dat was er niet meer bij. Toen hebben we gebeden, mijn vrouw en ik. We hebben op

onze knieën gevraagd of er toch een andere oplossing zou mogen komen. Of we toch weer zouden mogen werken al was het misschien op een andere manier. En het is gebeurd. We kregen een schillenwijk. Het ging goed. We hadden een paard gehuurd. Toen hebben we gespaard. Het is nu zowat twee jaar geleden, dat we zo begonnen zijn. In augustus hadden we wat geld bij elkaar. Ik kocht een paard op de markt. Dat was Bles, jouw Bles. Toen werd hij dus ook een beetje van mij. Hij betekent voor ons, dat we niet meer onze hand op hoeven te houden. Dat we zelf weer ons geld kunnen verdienen. Dat wil zeggen, ons gebed werd verhoord. Kun je dat een beetje begrijpen, Riet?"

Er komt een diepe rust over Riet. Begrijpen? Zo maar ineens? Nee, dat nog niet. Maar alles lijkt toch minder erg en het doet ook minder pijn. Dan zegt de vrouw: „Riet, we zouden het heel fijn vinden, als je hier vaak zou willen komen. Dan blijft Bles toch ook een beetje van jou. Kom maar zo vaak als je wilt. Zou je ons dat plezier wel willen doen?"

Het betraande gezichtje heft zich even naar de beide mensen omhoog. – O ja, natuurlijk wil ze dat, als dat mag?

Door de keuken, langs Bles, gaat Riet na een poos weer naar huis. En in de schuur staan er drie die naar haar kijken. Die alle drie hopen dat ze nog eens terugkomt. Bles, de vrouw en de man.

Riet gaat nogal vaak naar Bles kijken. De hartelijke ontvangst door de mensen iedere keer, maken het haar gemakkelijk. Dat probleem is opgelost. Nu tobt ze

over Ans. En de moeder van Ans, en . . . Tussen Ans en haar is wel vriendschap, maar is die vriendschap zo, dat hij alles kan verdragen? En zij, Riet, is toch eigenlijk oneerlijk tegenover Ans.

Riet tobt erover. Soms denkt ze: „Ik zal zeggen dat ik in een kamp woon. Dat moeder niet zó is als mevrouw Beekman. Dat moeder eigenlijk niets wil. Dan vertel ik het ook van Bles en . . .” Maar als ze dan weer met Ans is meegegaan, weet ze niet hóe te beginnen. Dan gaat ze na een poosje verdrietig weer weg. Liever niet vertellen, en daar terug mogen komen, dan wel vertellen en Ans misschien kwijt raken. Zo lijkt het, of het nog steeds goed is tussen Ans en Riet, maar is het nu eigenlijk tóch al niet een beetje fout? Ze zitten, als het kan, naast elkaar, ze fietsen altijd samen naar huis, Riet komt daar nog steeds binnen, en toch . . . ?

Op een middag is Riet weer wat eerder weggegaan. Regelrecht fietst ze naar Bles. Ans en haar moeder blijven alleen achter, vader Beekman is nog niet thuis. Het is stil in de kamer. Alleen de klok, tikt. Dan slaat hij, vijf rustige lange slagen. Moeder zegt: „Weet je het adres van Riet?”

Het blijft stil. Ans geeft niet direct antwoord. Ze denkt: „Wat zou moeder met dat adres willen doen?”

Wat onverschillig haalt ze haar schouders op. „Ik weet het niet precies. Riet fietst altijd de rijksweg af. Daarachter moet hun huis ergens liggen. Een half uurtje fietsen ongeveer.”

„Wat is het voor soort huis, heeft Riet dat weleens verteld?”

„Nee, of eigenlijk ook wel. Ik heb het haar eens gevraagd. 't Huis staat alleen. Met een terrein er om heen, of zoiets.”

Moeder vraagt niets meer. In haar hoofd is een plan. En 's avonds, als Ans naar bed is, spreekt ze er met vader over. „Weet je wat we doen moeten,” zegt ze

opeens, terwijl vader rustig zijn krantje leest, „we moeten eens kennis gaan maken met de ouders van Riet. Ik wil eens weten wat voor ouders dat meisje heeft.” En ze zegt zachtjes voor zich heen: „Nee, nette zorgzame ouders zijn het niet, dat heb ik wel gezien. Maar, er is iets met Riet, juist nu, de laatste tijd, en dat maakt me ongerust.”

Ans' vader knikt wat achter zijn krant. Hij vindt het best. Natuurlijk, wat zou hij er tegen hebben? „Vraag het adres maar aan Riet, dan gaan we er samen eens heen.”

Mevrouw Beekman staat op, ze gaat koffie zetten. Er wordt die avond verder niet meer over gesproken, misschien alleen nog maar over gedacht.

Riet zit diezelfde avond rustig thuis. Het wordt buiten al wat fris, de zomer is voorbij. Het is geen weer meer om op het trapje te zitten, daarom zit ze naast de tafel in de hoek. Ze borduurt. Ze hebben op school een schort genaaid. Daar moet nu haar naam opgezet worden. Ze doet dat met grote rode steken. Vader is zonet boos weggelopen, omdat zijn auto weer een lekke band had. Moeder was al vroeg naar bed gegaan. Ze ligt ginds in de hoek op haar bed in de kleine ruimte. Ze slaapt niet, dat hoort Riet wel. Af en toe komt er een diepe zucht, maar Riet borduurt ongestoord verder. Als ze klaar is, draait ze het lampje boven de tafel uit, gaat naar haar eigen hoekje. In het schemerdonker zoekt ze haar pyjama op. Ze kleedt zich zachtjes uit en klimt in bed. Als vader laat binnenkomt, lijkt alles in diepe rust.

Twee dagen voordat de kerstvakantie begint, fietst Riet over de drukke weg naar school. Het is koud, haar tengere lichaam buigt zich hijgend van inspanning over het stuur. Haar vingers vriezen haast af. Af en toe

brengt ze haar ene hand naar haar mond, om er even op te blazen, toch iets te doen tegen dat akelige tintelen. Even lijkt het of het helpt. Dan brengt Riet haar andere hand aan haar mond en begint het blazen opnieuw. Maar warm wordt ze niet.

Als Riet eindelijk op de hoek komt, waar Ans op haar wacht, staan er tranen in haar ogen van de kou. Ze huppelt hinkend op en neer van de pijn. „O, mijn voeten, o, ik heb het zo koud!”

Ans weet raad. Ze trekt haar lekkere wollen laarsjes uit. „Hier,” zegt ze, „gauw, trek aan, ze zijn nog warm.” En Riet, dankbaar voor deze oplossing, bedenkt zich niet. Ze verwisselt zo vlug mogelijk haar eigen koude schoenen voor de warme laarzen van Ans. Ze fietsen snel verder. Gauw, want ze zijn al laat. Haastig lopen ze door naar het eerste lokaal. Onder de bank worden de laarzen weer met de schoenen verwisseld totdat ze naar huis gaan, dan herhaalt de ruiling zich.

Terwijl ze naar huis fietsen kan Ans plotseling haar mond niet meer houden. De hele dag is ze al zenuwachtig en druk. Nu wipt ze hoog op het zadel van haar fiets heen en weer. „Ik weet, wat jij niet weet, en ik zeg het lekker niet.”

Riet, nieuwsgierig geworden, begint te vragen. „Wat? Vertel 't eens?”

Maar Ans kijkt bedenkelijk. „Dat mag niet van mijn moeder, ze wil je iets vragen, straks, als je bij ons bent!”

Riet wordt onrustig. „Wat wil ze dan vragen? Hè, doe nou niet zo flauw, vertel het eens?”

Maar Ans, nu vastbesloten, rijdt door. Dat maakt het voor Riet alleen maar moeilijker. Riet peinst, tot er een grote diepe rimpel in haar voorhoofd staat. Ans' moeder wil haar iets vragen, maar wat? Ze heeft wel gemerkt dat Ans' moeder haar soms ineens zo kan zitten aankijken, alsof ze iets van haar denkt. En op een keer

heeft Ans' moeder ook gezegd: „Riet, ik kom eens een keertje kennismaken met je ouders, ik vind het zo prettig, als ik weet wie je ouders zijn.”

Riet heeft toen gauw schichtig voor zich gekeken. Wie haar ouders zijn, dat heeft toch niets met de vriendschap tussen Ans en haar te maken? En nu: „Mijn moeder wil je iets vragen.” Riet krijgt pijn in haar buik als ze daaraan denkt. Iets vragen, stel je voor. Iets over thuis, hè, ze wil liever helemaal niet meer mee naar Ans. 't Wordt de laatste tijd toch soms al een beetje moeilijk. Ze gaat zo graag naar Bles. Het liefst zou ze daar iedere dag naar toe gaan, en nu dit . . .

Maar er is geen weg terug. Ze zijn al in de straat. Ans is haar al vooruit. Zet haar fiets tegen de gevel, trekt aan de koperen bel. En nog voordat de fiets van Riet goed en wel tegen het huis staat, is de deur al open.

„Hier zijn we, moeder,” roept Ans. „Nu vragen, nu zou u het vragen.”

Riets gezicht verschiet van kleur. Met een rood hoofd stapt ze achter Ans de gang binnen. Ze legt haar magere koude hand in de uitgestoken hand van Ans' moeder. Ze durft haar ogen haast niet op te slaan. Ze lijkt wel een schuw vogeltje, bang voor iets naars.

Maar de ogen van Ans' moeder kijken haar blij en rustig aan. Ze lacht. En met een knipoogje naar Ans zegt ze dan: „We zouden het zo fijn vinden als je in de kerstvakantie hier een paar dagen naar toe komt. Ja, alle dagen mag natuurlijk ook, maar dat is zo ongezellig voor je moeder, die is dan zo alleen. Maar een dag of vier. Zou dat mogen?”

Riet slaat haar ogen neer. Haar mond begint te trillen. Is het van blijdschap, van verdriet? De wachtende mensen begrijpen het niet. Er is toch niets om te huilen? Maar in het hoofd van Riet dwarrelen alle gedachten door elkaar. Ze heeft er al zolang tegenop gezien, tegen deze kerstvakantie. Dat betekent voor haar:

niet naar school, niet naar Bles, niet naar Ans en haar thuis. Het wil voor Riet alleen maar zeggen: er met vader opuit. Door de ergste kou. Zonder Bles. Zonder liefde of een hartelijk woord.

En nu dít, deze vraag! Dat laat het verschil in het leven tussen Riet en Ans wel heel duidelijk zien. Hier kijkt een moeder met spanning naar haar gezicht, omdat ze zo graag wil weten of Riet een paar dagen komt logeren. Dit alles stormt op Riet af. Niet zo duidelijk nog, allemaal o zo verwarrend, maar deze gedachten ongeveer zijn het toch. En ze draait haar gezichtje af. Zwijgend gaan ze dan even later met z'n drieën naar binnen. Zwijgend zitten ze aan de thee.

Moeder wenkt met haar ogen, dat Ans even naar achteren moet gaan. Schoorvoetend staat Ans op. Zachtjes op haar tenen verlaat ze de gezellige kamer. Moeder en Riet blijven alleen achter. Het is al een beetje donker, de lamp is nog niet aan. Ze kunnen elkaar haast niet zien. Het is muisstil. Alleen de klok doorbreekt de stilte met haar zachttikkend geluid. Riet heeft nog steeds haar leeg theekopje in haar handen geklemd. Ze durft zich niet te verroeren. Ze durft het kopje niet neer te zetten. Bang is ze voor het geluid dat het zal maken.

Zij weet niet dat Ans' moeder met haar ogen heeft be-
duid dat Ans even weg moest gaan. Daarvoor zat ze te
ver weg, in het halfdonker kon ze dat niet zien. Ze
hoopt alleen maar, dat Ans vlug terug zal komen.
Waarom ging Ans naar achteren, juist nu? Waarom
zit ze nu hier met mevrouw Beekman alleen? Als me-
vrouw Beekman weer aardig en vriendelijk tegen haar
zal doen, begint ze vast te huilen. Ze voelt haar tranen
al prikken bij het idee. En vlug denkt ze aan iets anders,
aan school, aan huiswerk. Dan is het niet zo moeilijk
om flink te zijn. Maar 't lukt niet!

Plotseling voelt ze een hand op haar hoofd. Dat is

„Waarom maakte het je zo verdrietig, Riet?”

mevrouw Beekman, die zachtjes naar haar toe gekomen is en die nu vraagt: „Waarom maakte het je zo verdrietig, Riet, toen we vroegen of je in de kerstvakantie bij ons komt?”

Riet slikt. Ze weet niet, wat ze zeggen moet. Mevrouw Beekman gaat verder: „Riet, als ik je nu zeg, dat ik ook een beetje van jou houd, dat ik ook een beetje jouw moeder zou willen zijn, zou je het me dan niet kunnen vertellen? Zou ik je dan niet een beetje mogen helpen?” Maar nog geeft Riet geen antwoord. Dieper en dieper zakt haar hoofd. Een snik ontsnapt uit haar mond. Zachtjes schokken haar schouders op en neer. In haar

hart is een moeilijke strijd. Nóg is ze bang dat ze niet goed genoeg is voor Ans. Nog durft ze het niet te vertellen. Het grote geheim tussen Bles en haar, die elkaar begrepen, ook zonder woorden.

Als ze het vertelt, zal mevrouw Beekman het dan begrijpen? Zachtjes snikt ze door. „O, o, o.”

Achter de kamerdeur staat Ans. Ze heeft haar hoofd tegen de deur gelegd. Ze wilde luisteren of ze al binnen mocht komen. Nu hoort ze het zachte snikken van Riet. „Wat is er toch, waarom, waarom?” En met grote dikke tranen in haar ogen vlucht ze de trap op, naar boven en barst ze in snikken uit op haar eigen bed. Er is iets, iets naars, maar wat?

Langzaam wordt het snikken van Riet minder. Met een grote witte zakdoek van mevrouw Beekman veegt ze haar ogen schoon. Dan staat ze op, zonder te durven kijken, zonder iets te zeggen. Tastend met haar handen vooruit loopt ze om de tafel en stoelen heen naar de deur.

Mevrouw Beekman loopt met haar mee. Ze durft het felle licht in de kamer niet aan te doen. Ze steekt alleen het kleine lampje aan in de hal. Daar helpt ze Riet in haar jas. Riet durft nog steeds niet op te kijken. Ze durft de vriendelijke ogen van mevrouw Beekman niet te ontmoeten. Nu helemáál niet meer, na dat gehuil van zonet. Ze zou wel zo, stiekem, weg willen glippen. Zonder dat iemand het zou merken. Maar dat kan natuurlijk niet.

Bij de deur neemt mevrouw Beekman Riets warme gezicht tussen haar beide handen. Dat heft ze voorzichtig naar haar toe. Ze ontmoet de ogen van Riet. Dan zegt ze ernstig: „Riet, er is niets veranderd hoor, je hoort hier nog nét zo thuis. Ik zal er nooit meer om vragen, maar áls je het ooit eens vertellen wilt, dan mag dat altijd.” Haar hoofd buigt zich over Riet heen. Zachtjes

drukt ze een kus op het voorhoofd van Riet. En Riet voelt die kus nog, als ze door de koude winteravond de weg naar huis opfietst.

Kerstvakantie! De laatste schooldag is omgevlogen. Vol spanning hebben de leerlingen de rapporten afgewacht. Naast elkaar zaten Ans en Riet met een vuurrood hoofd aan hun tafeltje te wachten, totdat ook hun naam afgeroepen werd. Toen stapten ze allemaal, één voor één, naar voren om het rapportboekje in ontvangst te nemen. Riet kreeg er een pluim bij voor haar cijferlijst. „'t Is prima in orde,” had de directrice gezegd. „Alleen het cijfer voor netheid, dat moet nog een stuk omhoog!” Maar dit laatste gezegde drong niet eens tot Riet door. Juichen kon ze, springen, meters hoog. En giechelend om niets rolden Ans en zij even later de school uit, fietsten ze druk pratend naar huis. Vol bewondering voor de mooie cijfers trakteerde mevrouw Beekman op gebak. Gedrieën smulden ze van een heerlijke moorkop.

Daarna moest Riet gauw naar huis. Met het rapport in haar tas was ze weggefietst. „Tot januari,” riep Ans nog. Toen was Riet uit het gezicht verdwenen. Maar op de rijksweg fietste ze al wat kalmer aan. Wat moest ze met dat rapport? Laten tekenen, ja, maar door wie? En met een slakkegangetje reed ze verder door naar huis. Daar was het moeder, die als eerste haar rapport mocht zien. Maar toen Riet het in haar hand had en zei: „Hier heb ik m'n rapport,” toen had moeder alleen maar gezegd: „Laat het maar aan vader zien, ik heb nou geen tijd.” En nu is het vijf dagen

later. Vader heeft z'n handtekening nog niet gezet! 's Morgens vroeg, als het nog donker is, staan vader en Riet al op. Iedere morgen opnieuw, en iedere morgen kost het Riet weer evenveel moeite. Hu! In hun wagen is het altijd vreselijk heet. De kachel brandt volop in de kleine ruimte. Misschien is het er wel tachtig graden. Gelucht wordt er nooit. De deur blijft altijd stijf dicht. Daarom is het buiten des te kouder.

Riet bibbert in haar dikke wollen jurk, die ze van Ans gekregen heeft. Dat komt, omdat de jas die ze er overheen draagt veel te dun is. Als het regent of hagelt, worden zelfs haar schouders nog nat. Maar wie zal er op letten? Vader niet, moeder ook niet. Beiden hebben ze wel iets anders aan hun hoofd. En Riet? Ach, wat zal het helpen. Hoe minder ze er aan denkt, des te beter gaat het. Er is immers toch niets aan te doen?

Was Bles er maar. Als vader vroeger een karweitje had, kon ze altijd zo heerlijk tegen hem aanleunen. Kon ze haar handen warmen tussen zijn lange manen. Maar Bles is er nu eenmaal niet. Al de dagen van de kerstvakantie heeft Riet hem nog niet gezien. Dat maakt haar verdrietig en stil. De laatste dag voordat de vakantie begon, is ze er 's morgens nog geweest. Dat kon, omdat ze die laatste dag pas om tien uur op school hoefde te zijn. Ze is toen toch gewoon op tijd van huis gegaan. En nadat ze bij Bles geweest was, verscheen ze gewoon om kwart voor tien op de hoek, waar Ans op haar stond te wachten. Zo heeft verder geen mens het gemerkt. Zo is ze er toch nog even geweest.

Maar nu, onderweg, voelt ze zich verlaten, alleen. Triest en vermoeid springt ze iedere keer de auto in en uit. Rent ze bij de mensen de tuintjes in. Haalt ze de bel over met een flinke ruk. Wacht, en popelt om een karweitje. En als ze dan weer een schaar of mes te slijpen heeft, knikt ze vader van ver al toe. Dan komt ook hij zijn auto uit en trapt hij met zijn voet het wiel vast aan,

rustig, regelmatig. Dan pas houdt hij het mes of de schaar er voorzichtig tegenaan. De vonken schieten eraf. Het geeft een sissend geluid.

Riet wacht, en intussen denkt ze over Bles, over Ans en haar school. Dan duurt de dag niet zo lang en voelt ze de kou niet zo erg. Zo gaan ze hun weg op de straat, vader en Riet. Zo hebben ze ieder hun eigen gedachten, vader en Riet. En de mensen achter hun vensters zien hen gaan. Ze zitten bij hun warme kachel. Ze drinken 's morgens koffie en 's middags thee. Dat doen vader en Riet ook. Ergens onderweg, in een of ander café.

Op een van de vakantiedagen stopt er voor het huis van Ans een grote auto. Een man komt eruit. Een oom van Ans.

Zijn dorpje is niet zo gemakkelijk te bereiken, daarom komt de familie Beekman er niet zo vaak. Maar de oom heeft er iets op gevonden.

„Als het kerstvakantie is,” heeft hij gezegd, „haal ik jullie met z'n drieën een dagje op. We rijden met z'n allen naar huis en 's avonds breng ik jullie weer terug.”

Het voorstel was met plezier ontvangen. En vandaag is het dan zover. Alles is van tevoren goed afgesproken, vader heeft een snipperdag genomen en nu staat de hele familie al klaar. Toen de auto voorreed, had Ans hem gelijk al gezien. „O mam, daar is oom Co!” En hard was ze naar de deur gerend.

Na een kwartier rijden ze weg. Vader en oom Co voorin. Moeder en Ans achter. Het is een grote brede wagen. Ze zouden er best met meer personen in kunnen zitten. Wat glijdt die auto over de weg! Dat gaat beter dan als je telkens moet overstappen, van een bus in een trein en van een trein in een bus. Als de auto voor het huis van oom en tante tot stilstand komt, zijn ze allemaal nog even fit en lekker warm. Met de kraag omhooggeslagen voor de gure wind verlaten ze de warme

auto. Hu, fijn dat ze binnen zijn. En veilig sluit zich de deur achter hen. Knus kruipen ze bij elkaar rond de grote kachel. Hè, wat is het hier gezellig!

Het lijkt een fijne dag te worden. Het is een gebabbel en gepraat van belang. Ze hebben elkaar ook in zo'n tijd niet gezien. En nog niet half klaar met hun verhalen schuiven ze tussen de middag rond de tafel waar tante de volle schalen al opgezet heeft. Ans weet gewoon niet wat ze het eerste of het laatste nemen zal. En als ze later helpt bij de afwas, kijken haar ogen blij en voldaan.

Maar dan . . . dan is het er opeens. Dat nare, dat de blijde middag verstoort. Moeder en Ans zijn alvast naar de kamer gegaan. De vaat is klaar, er moet alleen nog maar wat opgeruimd, en dat doet tante liever zelf.

„Anders kan ik straks niets meer vinden,” zegt ze met een lach. En moeder knikt; ze begrijpt dat wel. Zij doet het immers ook altijd maar het liefste zelf. Samen met Ans gaat ze vast zitten in de diepe stoel, vlak bij het raam. Ze kijken naar buiten. Ze zien uit over de stille straat. Er zijn niet veel mensen. Een enkeling loopt haastig door de kou voorbij. Wie even kan, blijft binnen. Dat komt door de scherpe, snijdende wind.

„Hé, een scharensliiep,” wijst Ans.

Moeder rekt zich voorover. Kijkt langs de vinger van Ans naar buiten. „k Zie niets, alleen die zwarte auto, die bedoel je toch niet?”

„Jawel, kijk, er achter hangt een houten kar.”

Moeder knikt. „Ja nu zie ik het. Een koud karweitje anders. Ik begrijp niet, dat die man nog een schaar of mes kan vasthouden. 't Is eigenlijk veel te koud. O, dat meisje hoort er ook bij. Kijk, die belt bij de huizen aan. Misschien is dat haar vader, die alles, wat ze meebrengt, slijpt.”

Opeens worden de ogen van Ans groot, haar gezicht wordt wit. „Mam, kijk . . .” Dan staren ze samen. Dan

zien ze beiden. Riet! Ze spreken geen woord. Ze kijken elkaar niet aan. Ze bewegen zich niet, alleen hun ogen, die kijken en turen. En langzaam maar zeker rijdt de auto nu een stukje naar voren, komen Riet en haar vader dichterbij. De man in de auto, het meisje ernaast. Ze belt huis aan huis. Trappelend van de kou wacht ze iedere keer op de stoep. Hoe dicht er in de buurt komt, des te meer trekken moeder en Ans zich terug. Heel voorzichtig, alsof ze het samen afgesproken hebben: Riet mag ons niet zien!

Dan stopt de auto voor het huis van tante en oom. De bel schalt door het huis. Een lange, dringende bel. Tante laat haar boel in de keuken in de steek. Ze zwaait de kast even dicht, laat het blad met bordjes staan. „Hé,” mompelt ze, „het lijkt wel of er brand is,” en met een stuurs gezicht opent ze de deur. Maar na een minuut is de deur weer dicht en komt ze de kamer binnen bij moeder en Ans. Ze spreekt even haar verontwaardiging uit. „Hè,” zegt ze, „dat geloop aan de deur. Of er niets te slijpen is. Een mens zou net kouvatten aan die tochtige straat.” Dan loopt ze bedrijvig terug naar het blad met borden in de keuken.

Aan het meisje, dat belde denkt ze niet. Die gaat haar weg wel verder door de koude straat.

En twee mensen kijken haar na. Twee mensen, die dat meisje nú pas beter kunnen begrijpen dan ooit. Dáárom kwam ze niet in de kerstvakantie, dáárom niet . . .

Hoestend van kou en narigheid is Riet die avond thuisgekomen. Moeder heeft al een paar keer verstoord opgekeken als Riet weer hoestte. „Hè kind, blaf niet zo!” en geërgerd had ze haar schouders opgehaald. Maar door de warmte wordt de hoest alleen maar erger. Riet stikt er haast in. En niets is er, dat helpt. Alleen als ze even naar buiten gaat, de jas hoog dicht, als ze de kou

om zich heen voelt, kan ze pas weer verruimd adem halen. Even maar. Want ze moet gauw naar binnen. Welk meisje blijft nu 's avonds op het donkere terrein?

Morgen is het kerstfeest. De winkels in de dorpen en steden zijn helder verlicht. Honderden kaarsen verspreiden hun lichtjes om zich heen. En voor verscheidene ramen hangt een rode of witte verlichte ster. Het teken, dat de wijzen uit het Oosten naar de kribbe in Bethlehem bracht. Als was die ster een uitgestrekte arm, een wijzende vinger naar het Kind in de kribbe, naar kerst. Maar voor de ene mens is die ster dat teken wel, voor de ander niet. Voor die ander is hij alleen maar een stukje versiering, een stukje gezelligheid. Dat is hij ook voor Riet. Nou ja, ze weet wel waar met kerst aan gedacht wordt, dát heeft de juffrouw op school wel verteld, maar verder . . . Het geeft haar geen vreugde, geen blijdschap. Ze staat er verder niet bij stil.

Voor Ans is dat anders. En voor haar ouders. Als de volgende morgen de eerste klokken beieren over de stad, hebben ze hun jassen al aan. Ze willen naar de vroegdienst in de kerk. Ze willen samen met ál die mensen, die het ook weten, wéér de blijde boodschap horen, dat Jezus naar de aarde gekomen is. Dat het ook voor Ans, en al die mensen die er wel én die er niet zitten, werkelijk kerstfeest is. En als het orgel begint te spelen, zingen al die mensen mee: „Leer ons bij uw kribbe buigen, leer ons knielen bij uw kruis.”

Gearmd loopt na afloop de familie Beekman in de vroege morgen naar huis. Nu mogen de kaarsen branden. Nu is het feest écht begonnen.

Maar kan het écht feest zijn, als niet overal blijdschap is? Ans denkt aan Riet. Hoe zou het met haar zijn? Zou er bij Riet thuis ook kerstfeest gevierd worden?

„Moeder, zouden ze bij Riet nu ook kerstfeest vieren?”
Moeder denkt na over haar gesprek met Riet. Ze

schudt haar hoofd. „Bij Riet doen ze er niet aan,” antwoord ze. „Maar God doet wel iets aan hen, Ans. Misschien wil Hij óns daar wel voor gebruiken.”
Ans blijft daarover nadenken. Hóe zou God hen dan willen gebruiken?

In januari begint de school opnieuw. Gewapend met haar rapport is Ans van huis gegaan. Nu staat ze te wachten op de hoek van de straat. Riet is weer laat. Ze lacht. Haar ogen tintelen. Het is weer net zoals altijd. Opeens schrikt ze op. De torenklok galmt een wijsje over de stad. Dat is het carillon in de toren. Maar dat gebeurt altijd pas om negen uur. Is het al zo laat? Staat ze hier al een kwartier? Dan kan ze eigenlijk niet langer wachten, anders komen ze alle twee te laat. Wat nu . . . ?

Nog even aarzelt ze. Dan fietst ze zo hard mogelijk naar school. Toch komt ze te laat in de klas. Hijgend en puffend komt ze binnen. Ze kan haast geen antwoord geven op de vraag waar ze is geweest.

„Ik heb gewacht op Riet, juffrouw, maar ze was er niet.”

„Nee, dat klopt. De directrice heeft gisteren bericht gehad, dat Riet niet op school kan komen. Ze is ziek.”

„Ziek?” Zachtjes zegt Ans het woord nog eens voor zich heen. „O,” zegt ze dan. Het klinkt dom. Maar de juffrouw let er niet op. Ze geeft een knikje naar Ans' plaats. „Ga maar gauw zitten. We zijn net begonnen.” Afwezig zit Ans onder de les voor zich uit te kijken. Ze wordt wel drie keer uit haar gepeins opgeschrikt doordat de juffrouw haar iets vraagt, maar ze ziet geen

kans om haar aandacht erbij te houden. Ook niet na het wisselen van de les. Het tweede deel van de ochtend hebben ze stofversieren. Ze is met een ruiten kleedje bezig, maar als ze aan het eind van de les haar werkstukje laat zien, blijkt ze alles fout te hebben gedaan. Nu moet ze alles wat ze op school heeft gedaan, thuis weer uithalen. En ze heeft niet eens het besef om daarover te mopperen. Iets, dat ze samen met Riet al lang gedaan zou hebben.

Moeder kijkt bedenkelijk als Ans vertelt dat Riet ziek is. Maar ze wil Ans niet ongerust maken. „Ach,” zegt ze, „een beetje griep hebben heet ook al ziek. 't Valt misschien wel mee. We zullen tenminste maar rustig afwachten.”

Maar Ans is niet erg gerust. Sinds ze in de kerstvakantie Riet bibberend van de kou langs de weg heeft zien lopen, is Riet niet meer uit haar gedachten geweest. De hele kerstvakantie heeft ze aan Riet gedacht. Als het regende of hagelde, als het bijzonder koud was, of als de zon lekker scheen. Iedere morgen dacht ze bij zichzelf: „Nu is het lekker weer om er door te gaan” of „wat koud zal het zijn.”

Pas als Riet de hele week niet op school geweest is, laat Ans' moeder haar bezorgdheid merken. „Mam, kunnen we niet eens samen naar Riet toegaan? Mag ik Riet wat fruit brengen of zoiets?” Moeder vindt het best. Ze vindt het een goed plan. En op een middag, als Ans vrij is van school, gaan ze samen op weg. In moeders zak zit het adres van Riet. Dat heeft Ans bij de administratie van de school opgevraagd. Toen hebben ze geïnformeerd, welke bus ze zouden moeten nemen en nu zijn ze samen met een flinke bak fruit onderweg.

In het begin is het makkelijk. Ze lopen rustig naar de bushalte toe. Ze vragen naar de rijksweg. Daar stappen ze uit. Maar nu? Rijksweg nummer twintig. Er staan haast geen huizen. Alleen een enkele gelegenheid om

een kop koffie te drinken. Daar wonen natuurlijk mensen bij. Zou het zoiets zijn?

„Toch eens even vragen,” zegt moeder na een poosje. „We kunnen hier nou wel zo'n beetje rond blijven lopen, maar 'k heb zo'n gevoel dat we geen stap verder komen.” Ze loopt het eerste het beste zaakje in. Een man achter de tapkast kijkt haar vragend aan.

„Kunt u mij ook zeggen waar ik nummer twintig vinden kan?”

De man knikt: „Dat is heel eenvoudig, mevrouw. Dat is het kamp, dat daarginds achter de weg ligt. Ziet u dat smalle weggetje daar? Nee, dáár, een eindje verderop? Nou, dat komt in het kamp uit. Daar staan woonwagens. U zult ze vanzelf wel zien. Het kan niet missen.”

Ans' moeder bedankt. Ze staat weldra weer op straat. „Kom maar,” zegt ze tegen Ans, „dat weggetje in, daarachter moet het ergens zijn.”

Samen gaan ze verder. Dichter komen ze nu bij het kamp. De woonwagens worden al duidelijk zichtbaar. Die staan aan het eind opzij van de weg. Vlak voor het afdakje, waar 's avonds de scharensliiep altijd staat, slaan ze rechtsaf. Ze komen op het hardbevoren zandterrein. Waar moeten ze nu zijn? Alle woonwagens zijn dicht. Ze lopen maar direct naar de eerste toe. Naar de mooie witte van dikke Mien. Ze kloppen op de goed geverfde deur. Een verbaasd gezicht komt om de hoek. „Kunt u ons ook zeggen waar Riet van Duin woont?” „Natuurlijk, dáár, ze is ziek.” De vinger van dikke Mien wijst in de richting van de wagen van Van Duin. En verder gaan moeder en Ans. Nagekeken door dikke Mien, maar dat zien ze niet.

Als ze bij de wagen van Van Duin geklopt hebben, komt er een slordig hoofd om de hoek van de deur. Een paar ogen kijken hen niet al te vriendelijk aan. Maar de moeder van Ans doet alsof ze dat niet merkt.

„Dag mevrouw,” zegt ze vriendelijk, „ik ben mevrouw Beekman, en dit is Ans, een schoolvriendinnetje van Riet. We komen even bij Riet kijken.”

De vrouw reageert niet erg. Zegt ook niet: „Dat is aardig, komt u binnen.”

Maar daar wordt door de moeder van Ans dan maar niet op gewacht. Langzaam gaat ze Ans voor, het trapje op, naar boven. Ze kijkt de vrouw even glimlachend aan. „Ik denk dat u de moeder bent. Riet lijkt een beetje op u. Haar ogen geloof ik, zijn die niet hetzelfde?”

Nog geeft de vrouw geen antwoord, maar ze kijkt niet zo erg onvriendelijk meer. Ze gaat ook een paar stapjes achteruit. Zo kunnen mevrouw Beekman en Ans nog verder komen. Ze staan nu in de deur. En langzaam loopt mevrouw Beekman als eerste naar binnen.

Dan ontdekt ze Riet in het hoekje voor het raam. Een klein smal figuurtje in het grote bed. Mevrouw Beekman schrikt ervan, als ze het meisje ziet liggen, zo dóór en dóór wit, zo mager! En haar ogen staan zo flets. Maar na een minuutje is er van die fletsheid niets meer over. Het is ineens tot Riet doorgedrongen, dat het om haar begonnen is. Een lichte blos kleurt haar wangen. Ze probeert zich voorzichtig een beetje omhoog te trekken. Het lukt niet, hijgend valt ze terug. Ze begint hevig te hoesten. Mevrouw Beekman en Ans staan naast haar. Ze zien hoe het lichaam van Riet schokt. Hoe ze het te kwaad heeft. Ze zijn er stil en verlegen van. Als de bui voorbij is, ligt Riet slap achterover in de kussens.

Mevrouw Beekman pakt zachtjes haar hand. „Kindje toch,” zegt ze zacht. „Ik wist niet, dat het zo erg was.” Ans weet niet beter te doen dan de bak met fruit vlak bij Riet neer te zetten. Ze weet niet wat ze er bij zeggen moet. Ze mompelt maar zoiets van: „Ik hoop, dat je gauw weer beter bent.” Dan valt de stilte weer om hen heen. Ze staan daar maar, voor het bed van Riet. En de

vrouw, de moeder van Riet, zit daar maar, links van de tafel op een houten stoel. Ze zegt niets. Ze kijkt alleen maar. Van mevrouw Beekman naar Ans en weer terug. „Wat is er toch met die vrouw?” denkt mevrouw Beekman bij zichzelf. „Zou ze nou altijd zo zijn?”

Maar Riet eist eerst haar aandacht op. Ze pakt met haar ene hand de tweede stoel, die naast de tafel staat. Ze zet hem dicht bij Riet neer, zodat deze haar goed kan zien. Ze gaat rustig zitten. En in die stilte en in dat zwijgen voelt Riet toch, dat er iemand is, die aandacht voor haar heeft. En ze vindt het tegelijk heerlijk dat ze niet hoeft te praten. Ze ligt met haar ogen dicht, maar af en toe doet ze ze even open en glimlacht ze flauw.

Na een poosje keert mevrouw Beekman zich naar de moeder van Riet. „Drinkt ze wel een beetje?” vraagt ze vriendelijk.

Riets moeder haalt haar schouders op. Ach, ze weet het niet zo precies. Een enkele keer, ja, als Riet er om vraagt.

„Zal ik eens een sinaasappel uit het bakje voor haar uitpersen?”

„Ja, dat is goed.”

„Hebt u wel een pers?”

Langzaam schudt de vrouw haar hoofd.

„O, maar dat geeft niet,” zegt Ans' moeder vlug. „Dan doe ik het wel met dit mesje. Mag het in het bekertje, dat daar staat?”

De vrouw knikt. En Ans' moeder snijdt de sinaasappel middendoor en knijpt hem boven het bekertje uit.

Ineens bedenkt ze zich. Ze doet dit nu wel, maar mag Riet dit vruchtensap wel hebben? „Wat heeft de dokter gezegd?” vraagt ze dan.

De moeder van Riet haalt haar schouders op. „Er is nog geen dokter geweest. Ze is alleen maar wat verkouden. Ze heeft onderweg kou gevat, anders niet.”

„O, maar welke dokter hebt u? Ik wil hem wel even waarschuwen. Met een paar poeders is het misschien wel gauw over.”

Weer haalt de vrouw haar schouders op. Ze heeft hier nog nooit een dokter gehad.

„Mag ik dan vragen, of mijn dokter even komt?”

De vrouw knikt. Waarom zou dat niet mogen?

De gedachten van mevrouw Beekman gaan verder. Riet hoest zo. Zou ze alleen maar kou gevat hebben? Zou het werkelijk zo eenvoudig zijn? Voorzichtig buigt ze zich even later over Riet heen. „Hier meisje, drink eens een slokje.”

Riet drinkt. Haar tanden klapperen tegen het glas. Haar ogen kijken dankbaar mevrouw Beekman aan. Na een paar slokjes, beduidt ze met haar hand, dat ze wel genoeg heeft. En met een diepe zucht doet ze opnieuw haar ogen dicht.

Nog even blijven de twee mensen in het kleine vertrek zitten. Ans' moeder probeert wat te praten met de moeder van Riet, maar dat lukt niet zo best.

Na een poosje moet ze vertrekken. Ze drukt stevig de hand van de vrouw. „Ik kom vast nog eens terug. Ik ben blij dat ik u ook heb mogen leren kennen.”

Als ze dat gezegd heeft, lichten de doffe ogen van de vrouw toch even op.

Bij het bed van Riet blijven ze nog even staan. „Dag Riet,” zegt Ans zacht. En mevrouw Beekman legt alleen maar even haar hand op Riets hoofd. Maar Riet merkt dat niet. Ze slaapt.

Het is avond geworden. Het duister is gedaald, ook over het stille kamp. De gezinnen zijn in hun wagens bijeen. Ze zitten onder de lamp bij elkaar. Er is niemand die er meer uit hoeft, voordat de morgen komt.

In haar eigen hoekje ligt Riet. Het gordijntje boven haar hoofd is opengeschoven. Ze heeft de halve avond liggen soezen, nu trekt ze zich wat verder omhoog. Bij de tafel zitten vader en moeder. Die zien dat niet. Ze zien wel iets anders. „Hé,” zegt vader ineens. En hij staat van zijn stoel op. Hij buigt zich voorover en tuurt het kleine raampje uit. Zijn ogen turen naar de weg. „Daar komt nog een auto het paadje op. Wie kan dat nou zijn? Buurman Jans is thuis. En verder . . .” Een stralenbundel valt voor de wagen op de weg. Langzaam maar zeker komt de wagen dichterbij. Wie kan dat zijn?

Na een poosje wordt er op hún deur gebonsd. En voordat ze antwoord hebben kunnen geven, gaat de deur al open en staat er een vreemde man bovenaan de trap.

„Goedenavond, samen. Reinsma is mijn naam. Dokter Reinsma. Mevrouw Beekman heeft mij over u gesproken en nu kom ik eens even kijken. Aha, is dat onze patiënte?”

De dokter heeft Riet in de hoek ontdekt. Hij stapt regelrecht op haar toe. „Zo meisje. En wat heb jij voor kuren?” Zijn stem is vriendelijk. Zijn ogen kijken haar lachend aan. „Laat me maar eens even luisteren; wat is er aan de hand?”

„Wat kou gevat,” broemt vader, „’t was hondeweer langs de weg.”

„Nou, kom maar, we zullen eens even kijken,” zegt de dokter nog.

Het blijft een poosje stil. De dokter gaat rustig zijn gang. Hij beluistert Riet op haar borst en op haar rug. Hij kijkt met een spiegeltje in haar keel. Dan bergt hij z'n spullen weer op. Hij gaat vlak bij Riet zitten, met zijn gezicht naar de mensen aan de tafel.

„Wanneer is deze jongedame ziek geworden?”

„Wat kou gevat,” bromt vader.

Vader haalt zijn

schouders op. „Ach, zo omstreeks kerst.”

De dokter wrijft zich eens over zijn kin. Hij kijkt naar de vrouw, die tegenover hem zit. „'t Valt niet mee, hè, om een zieke te verzorgen!”

De vrouw haalt haar schouders op.

„Weet u,” zegt dokter Reinsma, „Riet moet eigenlijk eens een poosje weg. Een poosje hier uit huis.”

Daar denkt hij even over na, maar dan zet hij het van zich af.

„Kom,” zegt hij, „'k zal wat poeders voorschrijven en een drank. Die moeten trouw ingenomen worden. En wat het eten betreft: je moet maar eens gauw zorgen dat die hele bak fruit, die daar staat, leegkomt. En dan

is het nóg niet genoeg. Je bent veel te mager. Je moet maar veel melk drinken en eens een biefstukje eten, anders gaat het niet goed met je. Zul je daaraan denken?" Hij kijkt Riet ernstig aan, dan zoeken zijn ogen de vrouw en de man. „Wilt u er beiden goed op letten?" Vader is de enige, die antwoord geeft. „Ach," zegt hij, „ik ben de hele dag van huis."

Maar de dokter is daar niet mee tevreden. „Dan blijft u maar in de buurt van het huis. U bent toch scharen-slijper, is het niet? Dan moet u maar proberen of het niet zó kan, dat u tussen de middag naar huis toekomt. Uw kind gaat nú vóór!"

De dokter neemt afscheid. Hij geeft ze allemaal een hand. „Het receptje neem ik mee," zegt hij nog. „En vanavond, voordat Riet gaat slapen, moet ze deze poeder innemen. Ik leg hem hier neer, op de punt van de tafel. In de apotheek zullen ze wel zorgen dat de rest klaarkomt. Die moet u zelf morgen halen, Van Duin. En niet vergeten ze te geven hoor. Driemaal daags één poeder. Morgen kom ik terug."

De deur zwaait weer open. Een koude tocht stroomt naar binnen. De dokter op het trapje rilt ervan. Brr . . . wat is het koud! Haastig daalt hij het trapje af, loopt hij met snelle passen over het verlaten terrein. Snel stapt hij in zijn auto en verdwijnt in de duisternis.

Door het kleine woonwagenaarmpje kijken drie mensen de lichten van de auto na, totdat hij uit het gezicht verdwenen is.

De volgende morgen vroeg wordt er wéér aan de woonwagen geklopt. Weer gaat de deur open. Weer staat er een man. Het is de dominee uit de buurt, waar de familie Beekman woont. Ook die is door mevrouw Beekman gewaarschuwd.

Riets moeder heeft niets gehoord, maar Riet heft haar hoofd op. „Moe, er wordt geklopt!" zegt ze.

Vragend kijkt de vrouw op. Ze kijkt Riet aan. „Wat is er, Riet?” Maar de deur gaat al open. Die onbekende man staat ineens in hun kleine ruimte. Hij doet gauw de deur dicht. „We zullen de kou er maar niet inlaten,” zegt hij.

Na een poosje zitten er drie mensen bij elkaar: Riet, haar moeder en de dominee. Dat is in de woonwagen nog niet eerder gebeurd. Het is eigenlijk voor hen wel heel vreemd. En toch komt er een gesprek. Toch vinden ze het op het laatst helemaal niet vreemd meer. Het wordt zelfs heel gewoon. Er is een stille rust in het kamertje gekomen. En in die rust komt het contact. Heel voorzichtig, een klein beetje nog maar. Maar het is er toch.

Op die morgen ziet Riet haar moeder opeens heel anders dan ze gewend is. Ze ziet een vrouw, die haar handen voor haar ogen doet en zachtjes snikt. Ze hoort, dat moeder vertelt hoe moeilijk ze het soms heeft, omdat ze vroeger nóg twee kinderen had, die er nu niet meer zijn. En dat ze die toch zo heel erg mist. Dat er niemand is, die dat begrijpt. Riet niet en vader ook niet. „U bent de eerste, tegen wie ik dat eens zeggen kan,” snikt ze zacht.

En stil luistert de man tegenover haar. Stil laat hij haar maar praten. Dan neemt hij afscheid, maar zijn ogen staan ernstig en begrijpend. „Ik ben dankbaar dat u me dat allemaal hebt willen vertellen,” zegt hij. „Binnenkort kom ik terug.”

En hij kómt terug. Telkens opnieuw. Zo staat hij op een keer, 's avonds laat, weer ineens in de kleine wagen. Zijn ogen kijken blij. „Ik kom u iets vertellen,” zegt hij, terwijl hij de deur zacht achter zich sluit. „Ik heb er al lang mee rondgelopen, en er nu de hele dag aan gewerkt. Nu is het plan klaar. U moet me maar eens zeggen wat u er van vindt.”

Hij gaat zitten op een van de houten stoelen. Hij slaat zijn benen over elkaar. „Tja,” zegt hij dan peinzend voor zich heen, „u moet er niet van schrikken, hoor. U hebt dat natuurlijk niet verwacht, maar hier gaat het om: er zijn vakantiehuizen, waar vrouwen zoals u, die wat moe zijn en die wat verzorging nodig hebben, naar toe kunnen. Dat gaat uit van de kerk. Nu begint er de volgende week weer zo'n zogenaamde vakantie. U mag dan helemaal kosteloos voor een maand met nog twintig vrouwen daarheen. Er wordt eens helemaal voor u gezorgd. Dan komt u weer helemaal fris thuis. Wat denkt u daarvan?”

De vrouw haalt haar schouders op. Ze zegt niets. Alleen Riets vader, die mompelt iets: „Nou, en wat moet er dan met Riet?”

„Dat heb ik met mevrouw Beekman besproken, de moeder van Ans. Dáár mag Riet wel komen, die tijd, als u dat tenminste wilt.”

De dominee haalt een grote lijst uit zijn zak met een strookje er onderaan. „Kijk,” zegt hij, „op die lijst staat wat u zo al mee moet nemen. Een mantel, een vest, ondergoed en zo. Er staat ook, hoe laat u bij het station in Utrecht moet zijn. Van daaraf is alles verder geregeld. Nu vul ik dat onderste strookje nog even in, met uw naam, uw leeftijd en nog een paar andere gegevens. Dan kan het verder in orde worden gemaakt. Ik ga ook even bij mevrouw Beekman langs, die zal alles wel verder met u afspreken.”

Nog even wordt er een pijp gestopt. Nog even wordt er gepraat. Dan valt de deur achter de dominee weer dicht. Riet laat zich moe in de kussens achterover vallen. Wat is er veel gebeurd! Wat heeft ze veel om over na te denken! Het lijkt wel of ze heeft gedroomd.

Maar nu is het een blijde droom. Als zij bij Ans mag komen en moeder gaat naar zo'n huis, dan worden ze beiden misschien helemaal gezond!

Het nieuwtje gaat weldra door het hele kamp. „Heb je het al gehoord?” fluistert men elkaar toe. „Vrouw Van Duin gaat een maandje weg. Naar een vakantiehuis —, ze heeft wat rust en verzorging nodig, hebben ze gezegd.”

Als dikke Mien het hoort, zet ze haar handen in haar zij en knikt ze begrijpend. „Zie je wel,” zegt ze dan, „dat heb ik al lang gezegd. Maar jullie wilden me nooit geloven. Die mensen hadden daar geen leven. Nou, maar ik ben blij toe, hoor. Maar Riet dan, en hijzelf?” Haar hoofd knikt even vaders kant op. Die loopt over het terrein heen.

Maar alles blijkt voor elkaar te zijn. Riet gaat zolang naar een vriendin. En Van Duin, redt zich wel, die wilde nergens heen. Hij schijnt ook wel bij het vriendinnetje van Riet te mogen komen eten, maar hij heeft gezegd, dat hij dat niet wou. Hij blijft liever gewoon thuis. Of hij eet wat onderweg. Dan kan hij het allemaal net zo doen, als hij zelf wel. En dikke Mien knikt alweer met haar hoofd. „Dat had ik wel gedacht. Dat is niets voor Van Duin.”

En zo gebeurt het, dat een week later mevrouw Beekman al vroeg het kamp in komt. Ze wil nog even een paar dingetjes helpen beredderen. Er moet nog wat bagage voor Riet en haar moeder in een koffertje worden gepakt. En koffers bezat de familie van Duin niet. Die heeft ze nu zelf meegebracht. Met vlugge stappen komt ze aan over het terrein. De mensen achter hun gordijntjes zien haar gaan. „Kijk,” zeggen ze tegen el-

kaar, „die vrouw, dat is nou de moeder van het vriendinnetje van Riet.” Hun ogen glijden met haar mee, als ze voortloopt naar de deur. Dan kunnen ze haar niet verder zien. Jammer! Maar hun ogen blijven op de deur gericht totdat hij weer open zal gaan, en dan . . .

Van Duin komt naar buiten. Hij rijdt zijn auto het terrein op. Tot vlak voor de wagen, tot vlak voor de deur, dan gaat hij het trapje weer op. De mensen komen toegelopen. Ze laten hun eigen spulletjes in de steek. Ze scharen zich in een lange rij, onderaan de trap. Daar komt hij weer terug. Hoog en lang staat hij daar voor hen, bovenaan het trapje. En stevig vastgeklemd in zijn armen: een meisje, in een groezelige deken gerold. Riet! En daarachter twee vrouwen. Vrouw van Duin en mevrouw Beekman.

Dikke Mien doet plechtig een stap naar voren. „Gauw beter worden, hoor Riet. Gauw terug komen hoor! En vrouw van Duin, zul je ons niet vergeten? Het allerbeste hoor!” Iedereen doet ineens mee. Ze roepen en zwaaien tot ze allemaal zijn ingestapt. Ze verdringen elkaar voor de oude auto. En de kinderen drukken hun snuitjes plat tegen het glas. Vader is intussen nog even naar boven geklommen en heeft met een slag de deur dichtgedaan. Hij draait de sleutel om. Dan klimt hij op de voorste bank achter het stuur. Als de deur van de auto dicht is, mag voor Riets gezicht de deken éven weg. En met dikke tranen in haar ogen neemt ze afscheid van allemaal. Haar witte snuitje drukt zich nog tegen de glazen ruit, als de hele groep mensen al lang uit het oog verdwenen is. De auto rijdt met een rustig gangetje over de grote weg. De mensen erin zeggen niet veel. Er zijn zoveel dingen om aan te denken. Hun hoofd is er vol van.

Ze naderen de stad, de plaats waar de school van Riet staat. Wat vreemd, om dat nu allemaal weer te zien. Kijk, hier fietste ze dan de rijksweg af, en daar, o nee,

nog even wachten. Ja! nu, kijk! Daar op de hoek wachtte Ans altijd. Al die gedachten, al dat weerzien wirwarren door het hoofd van Riet. Doodmoe komt ze eindelijk bij het huis van de familie Beekman aan. Nu kunnen ze uit de auto, allemáál, want vader en moeder hebben ook nog even tijd, daar heeft mevrouw Beekman voor gezorgd.

„We gaan een beetje vroeger,” heeft ze gezegd, „dan kunnen jullie nog even zien, waar Riet nu voor een tijdje woont. En Van Duin, als u eens een keer warm wilt komen eten, weet u de weg vast.”

Zo stappen ze achter elkaar de auto uit. Alleen Riet niet. Ingepakt op de achterbank moet ze nog even blijven zitten totdat de huisdeur geopend is. Vader tilt haar de auto uit en draagt haar in zijn armen het huis binnen. Mevrouw Beekman wijst de weg: door de gang, de kamer in. Dan links om de hoek. Kijk daar, een bed voor het raam. Riet kan, als ze zit, zo de straat inkijken, en als ze ligt, kan niemand háár zien. Met een diepe zucht laat vader haar boven het bed langzaam uit zijn armen naar beneden glijden. Mevrouw Beekman stopt zorgzaam de dekens rond Riet in.

„Zo,” zegt ze, „en nu nog gauw even een kopje koffie, voor we naar het station gaan.” Rond het bed van Riet trekt ze wat stoelen bij en geeft ze vader en moeder een plaatsje. Ze loopt bedrijvig naar de keuken toe met een groot blad kopjes. En daar is ze na een paar minuutjes weer terug, het grote blad met dampende koffie houdt ze voor zich uit. Haar ogen kijken blij. „Fijn,” zegt ze, „om nog even voor jullie allemaal te kunnen zorgen.” Ze deelt de kopjes rond. Riet krijgt een uitgeperste sinaasappel, die mag nog geen koffie hebben. En zo verstrikt het laatste kwartier.

Mevrouw Beekman kijkt met een veelbetekenende blik op haar horloge. „Nu moeten jullie nodig weg. Kom maar.” Ze loopt zelf de kamer alvast uit. Ze wil er niet

bij zijn, als de ouders en Riet afscheid van elkaar nemen. Maar achter de deur hoopt ze vurig dat het een goed afscheid, een h rtelijk afscheid zal zijn!

De avond is gedaald. In het huis van de familie Beekman hebben zich twee meisjes ter ruste gelegd. Eén boven, en één in de voorkamer, bij het hoekje van het raam: Riet! Wat is ze moe. Aan alles moet ze tegelijk denken, het tolt in haar zieke hoofd nog om. Ze kan nog zo weinig hebben. De dag duurde deze keer zo lang. Er is zo veel gebeurd. En om en om draait ze zich in haar bed.

In de andere kamer zitten meneer en mevrouw Beekman. Ze hebben de tussendeuren dichtgedaan, maar ze horen Riet draaien in haar bed. Tegen elven staat mevrouw Beekman zachtjes op. Ze loopt naar de dichte deuren toe. Zachtjes schuift ze die open. Ze komt op haar tenen nader. Haar handen tasten voor haar uit, langs de tafel en stoeltjes heen. Ze buigt zich voorover, over het bed van Riet. Riet houdt haar ogen gesloten. Ze wil zeker niet laten merken, dat ze wakker is, maar mevrouw Beekman merkt het toch. Ze strijkt met haar hand over het lange haar. „Wil de slaap niet komen, Riet?”

Geen antwoord.

„’t Is ook wel erg vreemd h , zo’n eerste nacht.”

Nog geeft Riet geen antwoord, maar haar hoofd knikt nu op en neer. Mevrouw Beekman gaat op de rand van het bed zitten. „Heb je al gebeden, Riet, voor je moeder en vader, en voor jezelf?”

Riet schudt haar hoofd. „Nee,” zegt ze zacht, „dat heb ik nog nooit gedaan.”

Even blijft het stil, dan fluistert mevrouw Beekman zacht: „Zullen we het samen doen, Riet?”

Maar weer schudt Riet haar hoofd. „Nee, ziet u, ik heb het nog nooit gedaan.”

Mevrouw Beekman vraagt niet verder. Ze blijft rustig zitten op het lage bed. En zachtjes vertelt ze dat Ans boven al slaapt. Na een poosje hoort ze dat, de adem van Riet rustig wordt. Voorzichtig staat ze op en loopt ze op haar tenen de andere kamer weer in. En haast zonder geluid schuift ze de tussendeuren achter zich dicht.

Die avond wordt er toch voor Riet en haar vader en moeder gebeden. Maar daar weet niemand iets van.

19

Daar is Bles weer!

Voor Riet, in het vriendelijke huis, lijkt het wel of de tijd twee keer zo snel gaat. Voordat ze het weet, zijn er al twee weken voorbij. Dan komt de dokter op een dag en knijpt haar eens plagend in haar wang. „Dat velletje staat al een beetje gespannen, Riet. Je bent dikker geworden. Pas maar op dat je straks niet knapt!” Lachend draait hij zich om naar mevrouw Beekman. „Wat denkt u ervan? Zullen we dat kind eens op laten staan? Zo'n halfuurtje eerst maar eens, om te beginnen? Wat denkt u ervan? Zou ze dat wel willen? Of is ze daarvoor te lui geworden?”

Maar als hij zich omdraait, met een plagend gezicht naar Riet, ligt ze daar achter hem met een hoogrode kleur. „Op! mag dat heus?” En zo komt het, dat Riet die middag in een stoel wordt gezet, met een kussen in haar rug. Vlak bij het raam. En die avond gaat er een blijde brief naar haar moeder toe. Iedere dag moet ze even schrijven, dat heeft mevrouw Beekman zo gewild, vanaf de tijd dat Riet iets beter werd. Nu gaat er een blij briefje op reis met de post.

Zo lijkt het alsof toch langzaam alles weer in orde komt.

Maar voor Riet is dat toch nog niet helemaal zo. Wat ze het allerfijnste zou vinden, dat kan nog niet gebeuren. Stilletjes zit ze daarom af en toe in een stoel. Als mevrouw Beekman dan vraagt: „Riet, wat is er toch aan de hand?” krijgt ze alleen maar een kleur en wil ze verder toch niets vertellen.

Dat is voor de familie Beekman niet prettig. Stel je voor, zij willen toch immers Riet juist blij en gelukkig zien?

Op een dag komt het hoge woord bij Riet eruit: „Ik heb Bles al in een heleboel weken niet gezien. Zolang als ik ziek was kon ik al niet naar hem toe. En het duurt allemaal zo lang.” En ineens vertelt Riet hun alles. Van Bles, die vroeger hun scharensliiep trok. Die toen door vader verkocht werd. Hoe zij stiekem óók naar de paardenmarkt was gegaan en had gezien wie Bles kocht en waar hij heen was gebracht. En hoe ze sindsdien telkens weer naar Bles was gaan kijken. Dáárom had ze de laatste tijd altijd zo'n haast gehad om bij Ans vandaan te gaan.

Het wordt een lang verhaal. Mevrouw Beekman luistert stil. En 's avonds, in de huiskamer, vertelt ze er iets van aan haar man. „Weet je, waarom Riet vaak zo stil is? Ze verlangt zo erg naar Bles. Ze is er al in weken niet geweest, zegt ze, en anders komt ze er een paar keer in de week. Dat is ook wel een heel verschil. Is daar nou niets aan te doen?”

Vader schudt zijn pijp leeg boven de asbak. Hij zat rustig op zijn gemak met een krantje in een stoel. Nu trekt hij rimpels in zijn voorhoofd. „Is daar nou niets aan te doen, vraag je. Maar we kunnen toch dat paard niet hier naar toe halen? Nee, dan moet Riet maar even wachten. Ze gaat nu zo goed vooruit. Ze is notabene al op. Vooruit, nou nog even geduld, moeder.”

Maar moeder kan de gedachte maar niet van zich afzetten. Ze is er nog niet mee klaar. Mannen zijn nu

eenmaal zo heel anders. Zo nuchter soms. Maar als dat kind dat nou zo graag wil . . .

Ineens verheldert haar gezicht. Haar ogen lachen weer. „Ja,” zegt ze hardop, „dat zou leuk zijn. Ik moet nu al lachen!”

Vader kijkt op van zijn krant. „Wat is er?” vraagt hij verbaasd.

Moeder haalt haar schouders op. Ze schudt beslist haar hoofd. Wuift met haar hand vaders kant uit. „Ssst, daar heb jij niets mee te maken. Dat zijn vrouwenzaken.”

En hoe vader ook vraagt en vist, hij wordt van moeders plannetje niet op de hoogte gebracht. Dat houdt ze voor Ans en voor zichzelf.

De volgende dag fietst Ans weer alleen naar school. Riet en moeder blijven anders altijd samen achter, maar zo gaat het vandaag toch niet. Als Ans de deur nog maar net achter zich dichtgetrokken heeft, loopt moeder naar Riet toe met een ernstig gezicht. „Riet, ik moet een heel dringende boodschap doen. Vind je het erg om een uurtje alleen thuis te blijven?”

Riet kijkt eerst even verwonderd. Het is ook nog niet eerder gebeurd. Maar ze zegt: „Natuurlijk niet mevrouw. Gaat u maar gerust.”

En zo fietst mevrouw Beekman even later door de drukke stad. Ze komt langs de paardenmarkt, ze gaat over een brug. Wat zou ze gaan doen?

Die middag zitten Ans, mevrouw Beekman en Riet in de kamer. Riet mag weer een poosje op. Ans is vrij van school. Het is een zonnige dag. Af en toe kijken ze naar buiten in de stille straat. Af en toe dwalen de ogen van mevrouw Beekman onrustig naar de klok. Het is al over vieren. Wat duurt dat allemaal lang. Het zal toch wel goed afgesproken zijn? Heeft ze het wel goed verstaan? En weer dwalen haar ogen naar buiten. En van buiten naar de klok. O, wat duurt die middag lang!

Ineens klinkt er paardegetrappel in de stille straat. Dat komt niet iedere dag meer voor. Het zijn haast allemaal auto's, die langs komen. Onwillekeurig heft Riet haar hoofd omhoog en loopt ze met snelle passen naar het raam. Een kreet, een juichende stem. „Bles, o, Bles!” Ze danst, ze springt haast door het raam. En vlak voor het raam houdt de voerman halt. Dan heeft mevrouw Beekman opeens van alles bij de hand. Waar had ze dat neergelegd? Een dikke jas, een das, een doek voor Riets hoofd. Het raam mag even omhoog. Door de straat schalt een blijde stem: „Bles, o Bles!” En vanaf de stoeprand heeft Bles Riet gehoord. Hoog hinnikend zet hij zijn voorste benen op de stoep. De kar trekt hij mee achter zich aan. Dan is hij met zijn hoofd bij het raam. En Riet slaat haar armen om zijn hals. Haar handen glijden weer door zijn manen. Alles vergeet ze om zich heen. Bles is daar. Haar Bles!

Een eindje verder loopt een agent op de stoep. Hij wandelt, zijn fiets houdt hij in zijn hand. Nu kan hij niet verder, de stoep is geblokkeerd. Een paard op de stoep, wat is dat? Verstoord blijft hij staan. Maar dan komt er een glimlach om zijn mond. Hij wacht. Plotse-ling heeft hij de tijd. En het bekeuringenboekje komt niet uit zijn zak.

Met z'n allen hebben de kampbewoners Riet en haar moeder uitgezwaaid. Er gaat geen dag voorbij, of er wordt over hen gesproken. Het is ook zo'n vreemd gezicht, zo'n verlaten woonwagen op hun terrein. Wie had dat ooit kunnen denken. Zomaar opeens twee mensen minder, daar moet je eerst even aan wennen,

dat gebeurt niet iedere dag! Ook Van Duin houdt de herinnering wel warm. Iedere avond keert hij naar huis terug. Iedere morgen maakt hij zich klaar voor het vertrek. Het lijkt net te gaan als anders, en toch... Dikke Mien heeft een plan. Lang heeft ze ermee rond gelopen. Nu maakt ze het aan de anderen bekend. Met een zacht kloppen staat ze op een avond bij de burens voor de deur. Klimt ze de vreemde trapjes op naar boven. Na een halfuurtje staat ze weer beneden, klaar voor het volgende adres. En haar laatste woorden zijn steeds: „Als je er voor voelt, moet je morgenavond even komen. Dan spreken we beter af. Denk er nu eerst nog maar even over na...”

Waarom? Wat is er aan de hand? Als Mien haar boodschap heeft gedaan, kijken sommige mensen reuze blij. Anderen spottend. Waarom?

De volgende avond komen er zes mannen bij Mien op bezoek. Een van hen is buurman Jans, een ander ouwe Gijs. Met zijn zessen werken ze het plannetje beter uit. Wat voor plannetje?

Al wikkend en wegend overleggen ze met elkaar. Als ze het eens geworden zijn staan ze op. Ze zijn klaar! „Nu naar Van Duin, die moet het ook weten, die moet ook meedoen. Vooruit!” Achter elkaar stommelen de mannen het trapje af. Mien gaat mee. Het is een lange optocht. Ze stoppen allemaal bij Van Duin voor de deur.

Ouwe Gijs gaat het eerst het trapje op. Zijn knokkige vuist bonst op de deur.

Een stem roept: „Ja!”

Ouwe Gijs doet de deur open en stapt als eerste naar binnen. De anderen volgen.

Van Duin blijft van schrik zitten op de stoel bij de tafel, een kop koffie in zijn hand. Zijn mond valt open van verbazing. „Wat zullen we nou hebben, wat is er aan hand?”

De een werkt aan de ene kant, de andere dáár.

Als iedereen binnen is, wordt de deur gesloten. Ouwe Gijs neemt het woord. Hij kan het 't beste zeggen. Hij heeft hier als oudste de meeste rechten. Voorzichtig legt hij aan Van Duin het plan voor.

Dikke Mien kijkt met haar handen in haar zij naar Van Duins gezicht. Prachtig is het om daar de reactie op te zien. Eerst kijkt het verbaasd, dan ongelovig, daarna verontwaardigd, zoiets van: Nee, dat kan toch niet? Op het laatst berustend, zoiets van: vooruit dan maar. Maar als ze allemaal zijn weggegaan, is het maar goed

dat niemand dát gezicht heeft gezien. Van Duin zit met dikke tranen in zijn ogen. Dikke tranen van dankbaarheid.

Later, op een morgen, begrijpen we pas iets van die wonderlijke avond in de kamer van Mien, en in de woonwagen van Van Duin. Op die bewuste morgen is er geen man die naar zijn werk toegaat. Buurman Jans laat zijn wagen thuis, Van Duin rijdt niet met de scharensliëp, Ouwe Gijs heeft geen tijd voor een pijp. De deuren van de woonwagens gaan open. 's Morgens om zeven uur komen de mannen hun wagen al uit. Er worden trappen tegen de wagen van Van Duin gezet. Er wordt met schildersgereedschap geschuurd en gekrast. Al de oude verf, die nog op de wagen zit, moet er af. Ieder neemt iets voor zijn rekening. De één werkt aan de ene kant, de ander daar. En aan het eind van de dag wordt de hele zaak in de grondverf gezet. Zo is voor de eerste dag de taak volbracht, maar nog lang niet alles is klaar. Er moet meer gebeuren. Ze zijn er nog zomaar niet.

En nauwelijks is het licht de volgende morgen, of de mannen beginnen opnieuw. Nu komt er andere verf overheen. De wagen wordt wit, de ramen en de deurposten worden groen. Aan beide kanten van die groene deur komt een vuurrode klomp. Daar zal Mien dan een plantje in zetten.

En nog is het werk niet klaar. Van buiten wel maar van binnen niet. Nu zijn de vrouwen aan de beurt. Ze zetten de kleine deur open. De tafel en de stoelen, de bedden en het servies, alles wordt naar buiten gesjouwd. In de lege wagen lopen ze elkaar haast in de weg met borstels en met emmers sop, met boenwas en met stoffers. Maar 't valt tegen. Het plafond is erg slecht, het vuil is hardnekkig. Het harde borstelen haalt de verf eraf. Wat nu? Dan neemt Mien weer de

leiding. „Vooruit mannen, dan moet het plafond ook maar een laagje verf hebben. We kunnen het zo niet laten zitten.”

Wat Mien zegt, gebeurt. Aan het eind van de dag is het plafond nog nat van de verf, maar de wagen is ingeruimd en de spullen zijn schoon.

Op de late avond hoor je alleen nog maar de verwonderde uitroepen op het kampterrein. „Wat is het allemaal opgeknaapt, wat ging het deze laatste week toch allemaal fijn!”

Vader neemt zijn pet van zijn hoofd. Hij geeft het hele kringetje harde werkers de hand. En zijn lippen mompelen: „Dat mensen zoveel voor andere mensen over hebben. Als ze me dát verteld hadden, zou ik het niet hebben kunnen geloven.”

Als hij zijn wagen binnenstapt zingt hij, ja, warempel, hij zingt! En het is voor het eerst sinds lange tijd, dat de kampbewoners dát horen.

21

Weer thuis!

Met een hart vol spanning rijdt Van Duin op een zekere dag naar de familie Beekman toe. De maand is voorbij, moeder en Riet komen weer thuis. Hoe zal dat gaan? Van zijn vrouw heeft hij de laatste week wel twee keer een kaartje gehad. Daar had ze met moeilijke letters op gezet, dat ze het heel fijn vond, dat ze al zo gauw naar huis toe mocht.

Nu is Van Duin erg benieuwd. Hij heeft zijn vrouw een hele maand niet gezien. Hij heeft haar geen enkele keer bezocht, daar kon hij niet toe komen. Dat doe je niet zo gauw. 't Is allemaal zo vreemd. Maar nu, nu zou hij toch wel ineens door willen rijden naar het station, zó

zit hij in spanning. Maar dat kan niet. Riet moet mee, natuurlijk, dat heeft hij beloofd. En mevrouw Beekman gaat ook mee. Dan kan die een beetje steun verlenen als Riet of zijn vrouw soms nog zwak is. En zo stopt vader dan eerst bij de familie Beekman voor de deur. De deur gaat al open vóór hij gebeld heeft. Het is Riet zelf die dat doet! Achter haar staat mevrouw Beekman. Ze lacht. „Nou Van Duin,” vraagt ze dan, „heb ik goed voor haar gezorgd?”

Vader knikt. Riet heeft hij weleens bezocht. Hij voelt zich tot zijn eigen verbazing bij die mensen al wat thuis. En nu glijdt er dan ook een dankbare lach over zijn gezicht.

Hij knikt „Goed voor haar gezorgd? Nou, vast en zeker!” Hij stapt naar binnen. Daar wacht hij, tot alle jassen zijn aangetrokken. Met z'n drieën gaan ze de auto weer in. Vader voorin, mevrouw Beekman en Riet achterin. Ze rijden door de drukke stad naar het station.

Het is een stil bedrukt groepje, dat even later de trappen naar de stationshal beklimt. Ze zeggen geen woord, ze hebben allen hun eigen gedachten. Met hun perronkaartjes komen ze dan op het tweede perron. Hier zal de trein straks binnenlopen. De trein met moeder erin, en . . . Zal alles dan goed zijn, of . . . ?

Dreunend rijdt de trein het overkapte station binnen. Bij de trap staan ze met z'n drieën te wachten, wat achteraf. Het is, alsof ze ineens niet meer zo goed naar voren durven te komen. Alsof ze bang zijn voor het ogenblik.

Mevrouw Beekman herstelt zich het eerst. „Wie ziet haar al? Van Duin, kunt u nog niets ontdekken?”

Ineens een uitgestrekte arm van Riet. „Dáár, bij die krantenwagen!”

Mevrouw Beekman blijft stiekem achter. „Ze moeten het zelf nu vinden, die drie,” denkt ze bij zichzelf.

„Laten we hopen, dat ik daar niet bij nodig ben.”

En zo staan daar ineens de drie mensen tegenover elkaar. Wat vreemd, wat onwennig nog, zó anders dan anders. Maar ook: zo goed. Zo goed, als het in tijden niet is weest! Dan komt ook mevrouw Beekman naar voren. Haar handen strekken zich hartelijk uit. Op haar gezicht is een warme glans. „Welkom thuis weer, mevrouw van Duin. Ik zou u haast niet meer terug kennen. O, wat is dat fijn!”

Na een poosje rijdt er een auto met vier blijde mensen door de stad. Hij neemt dan de rijksweg, daarna het stille wegje naar het kamp.

De bewoners van het kamp zien de auto naderen. „Daar heb je ze! Ze komen er aan!” Ze rennen hun wagens uit. Ze verdringen zich weer bij het trapje van Van Duins wagen. Hun harten kloppen vol verwachting. De spanning staat op hun gezicht. „Hoe zal vrouw van Duin, hoe zal Riet het vinden?”

Dan worden de portieren van de auto opengegooid. Mevrouw Beekman en Van Duin komen er als eersten uit. Moeder en Riet volgen.

Maar, nee, nee, dat kan toch niet? Hun ogen turen, groot van verbazing naar de woonwagen. Hun monden vallen open. „Nee, dat, dat kan toch niet?” Ze slaan hun handen ineen van verbazing. Stil blijven ze staan. Geen stap kunnen ze verzetten, geen woord brengen ze uit. Maar vader duwt ze langzaam naar voren, het trapje op, de nieuwe woonwagen binnen. En met ineengeslagen handen staan ze daar nog, als mevrouw Beekman de ketel al met koffiewater vult.

Die avond prevelt er voor het eerst in die woonwagen een meisje een gebed. Haar handen zijn onwennig gevouwen. Haar mond stamelt: „Dank U, Heer!”